БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген

1952 март 30 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 63 (2493)

ӨРТӨӨ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

РСФСР-ниң Дээди Соведининиң ийиги сессиязы (1 арын).

Америк империалистерниң араатанзыг чоруунга Тываның ажылчы чоннарынын удурланыышкыны (1 арын).

Пропагандистер хуралы (2 арын).

Район библиотеказы (2 арын).

С. М. Будённый. — Часкы тарылгага аъттарны шын ажыглаар (2 арын).

А. Давыдова. — Бистиң идепкейлиг номчукчуларывыс (3 арын).

В. Ошейко.—Сталинградтың чанында (3 арын).

С. Кызыл-оол. — Бижик өөредилгезин бедик деңнелче (3 арын).

Юрист-демократтарның делегей ассоциациязының комиссиязының кежигүннериниң медеглели (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Көдээге кино көргүзүүн шиитпирлии-биле экижидер

Хоорай, көдээниң ажылчы чонунуң коммунистиг кижизидилгезинге, оларның культурлуг депшилгезиниң херээнге кинонуң ужур-дузазы кызыгаар чок улуг. Ол дугайында **«Кино дээрге, бүгү-ле уран-чүүлдерниң биске эң чугулазы», «Кино совет эрге-чагырганың холунга турда, үнелеп четпес улуг күш болур»** — деп, улуг башкылар Ленин биле Сталин биске өөредип келген.

Совет уран-чүүлдүң эң массалыг, эң чугула хевири кино-чуруктар бистиң чурттуң бүгү булуңнарынга калбаа-биле тарап, ажылчы чоннуң ханы иштинче сиңнигип кирбишаан, оларның изиг ынакшылын, ханы сонуургалын чаалап ап турар. Оон тодаргай чижээ кылдыр бистиң областа кино көргүзүүн ап болур. Совет Эвилелиниң составынга кирериниң мурнунда Тывага чүгле 8 турум кино, 15 көжер кино турган болза, ам область 34 көжер кинолуг, 28 турум кинолуг апарган. Чүгле 1951 чылда безин область 100 ажыг янзы-бүрү кино-чуруктарны алган ийикпе олар областың бүгү экраннарынга чедиишкинниг көргүстүнүн болгаш көргүстүнүп-даа турар.

Совет кино-чуруктар ам областың ырак булуңнарынга чедир тарап, Тожунуң Оо-Хем, Эрзиниң Бай-Хөл, Тес, Өвүрнүң Чалааты, Саглы, Тере-Хөлдүң Балыктыг дээн ышкаш, ырак-узак черлерде чедиишкиннии-биле көргүстүнүп турар апарган.

Областың кино четкилери 1951 чылда 12.317 чыгам киносеанстарны кылып, оларның көргүзүүнге дыка хөй чурттакчы чонну хаара туткан. Кино четкилери калбарганы-биле кады, оларда ажылдап турар кадрларның саны өзүп, оларның ажыл дуржулгазы соксаал чогу-биле байлакшып турар. Эрзин районнуң турум киномеханиги А. Танов, Кызыл хоорайда көжер киномеханиги Ф. Павлов, Улуг-Хемде көжер киномеханиги Д. Кукарин, Таңдының Сосновкада киномеханик И. Антипин дээн ышкаш, бодунуң херээнин ёзулуг мастерлери болуп, планын үргүлчү 115-тен 270 хуу чедир күүседип турар мурнакчы кино ажылдакчылары бисте бар.

Хоорай болгаш көдээ черлерге кино көргүзүүнүң идеялыг деңнели бедип, организастыг байдалы улам экижип, кино-чуруктарның ужур-утказының дугайында көрүкчүлерге тайылбыр-массалыг ажыл мурнукузундан калбарып турар. Кино көргүзүүн экижидериниң херээнге партия, совет, хөй-ниити организацияларының киржилгези улгадып, олче кичээнгейни элээн күштелдирип турар апарган. Ылангыя ВКП(б)-ниң Эрзин, Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик, Тожу райкомнары киномеханиктерниң ажылынга контрольду шыңгыырадып, оларга практиктиг дузаламчыны чедирип турарлар.

Ындыг болза-даа, областың кино четкилериниң ажылында четпестер ам-даа эвээш эвес. Көргүстүнүп турар киносеанстарның саны эвээш болгаш идеялыг деңнели куду, организастыг байдалы ыракта кошкак. Көрүкчүлерниң ортузунга тайылбыр-массалыг ажыл кызыы болгаш аңаа партия, совет активтиң, көдээ интеллигенцияның идепкейлиг киржилгези чедип алдынмаан. Киносеанстарның репертуарлыг графигин чурттакчы чоннуң негелдезин өөренип көрбейн, кайы-хамаанчок чогаадып, чогааттынган графикти барымдаалавайн турары-биле чамдык Мөңгүн-Тайга, Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл, Тес-Хем дээн ышкаш районнарның ыракузак чурттакчылыг черлеринге кино көргүзүү амдыгаа чедир боттанмайн турар.

Тес-Хем, Өвүр районнарында автомашиналыг тускай көжер киноларны тургускулаан болза-даа, олар дыка үр үениң дургузунда ажыл чок, куруг туруп келген. Ол районнарның партия, совет органнары, база кинофикацияның область эргелели, ук көжер киноларны ажылдадыр дугайында хемчег албаан. Кино-чуруктарны көргүзер черлеринче чогуур өйүнде чедирер болгаш оларны ыңай-бээр аралаштыр сайгарар ажылды «Главкинопроканттың» область конторазы, кинофикация эргелели четпес боттандырып турары-биле чамдык чуруктар чаңгыс черге хөй дагын көргүстүнүп, үр үеде шимчээшкин чок чыдар чүүлдер хөйү-биле болдунуп турар.

Кинофикацияның область эргелели көдээ черлерде кино четкилеринге үзүктел чок барып, практиктиг дузаламчыны күштелдириниң улуу, харын чүгле канцеляр-бюрократсыг метод-биле удуртурун амдыгаа чедир уламчылавышаан, ВКП(б), ВЛКСМ-ниң элээн чамдык райкомнары, кинофикация эргелели көдээде кино ажылдакчыларының ортузунга полит-кижизидилгелиг ажылды чорутпайн, дааскан ажыл херек дээш оларның харыысалгазын бедитпейн турары-биле ажылга харыысалга чок, киносеанстарны орта көргүспес, үзүп доктаадыр, машина чепсекти, кино-чуруктарны үреп тоймаглаар, мораль талазы-биле таарышпас чуруктарны болдуруп турар. Ындыг таварылгалар Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Тес-Хем, Сүт-Хөл районнарның киномеханиктеринге тургулаан.

Көдээде-масса чоннуң ортузунга идеологтуг ажылдың бир чугула кезээ кино көргүзүүн үндезини-биле экижидер төлээде, үстүнде санатынган бүгү четпестерни дүрген узуткаар херек. Аңаа хамаарыштыр хамыктың мурнунда кино четкилериниң ажылынга партияның оперативтиг удуртулгазын хандырып, оларның ажыл-чорудулгазынга шыңгыы контрольду, практиктиг дузаламчыны күштелдирзе чогуур. Кино көргүзүүнүң репертуарлыг графигин тодаргай чогаадып, оон хажык чок күүселдезин ыяавыла чедип ап, тургузар сеанстарның идеялыг деңнелин бедитпишаан, кол кичээнгейни ырак черлерге кино көргүзүүн көвүдедиринче угландыр салыр.

Кино-чуруктарны көргүзери-биле чергелештир, оларның ужур-утказынга хамаарышкан тайылбыр-массалыг агитация ажылын калбартып, ол херекке партия, советтиң шыырак белеткелдиг активин, көдээ интеллигенцияны хаара тудуп киириштирер херек. Кино көргүзүүнүң организастыг байдалын чиигедир, аңаа масса чонну улам хөйү-биле хаара тудар болганда, көрүкчүлериниң иштинден кино-организаторларны чер болганынга тургускулааш, оларның күүжүнге чөп даяныр ужурлуг.

Кинофикацияның область эргелели чер-черде кино точкаларынга боттуг удуртулганы үргүлчү боттандырып, оларны кино-чуруктар болгаш кывар, чаар материалдар-биле үзүктел чок хандырып, техниктиг дузаламчыны күштелдирбишаан, дээре ажылдыг киноточкаларның тус-тус механиктериниң мурнакчы дуржулгазын нептередири-биле дуржулга солчуушкунунуң семинарларын, чөвүлел хуралдарны өй-өйде организастаарын практикалаза чогуур.

Чурттакчы чоннуң ортузунга кино көргүзүүн экижидеринге хамыктың чугула чүве кадрлар-биле ажыл. Ынчангаш ВКП(б), ВЛКСМ-ниң райкомнары болгаш райкүүскомнар кино ажылдакчыларының ортузунга кижизидилге ажылын шиитпирлии-биле экижидип, оларны партия, комсомолдуң полит-чырыдыышкынынга бүрүнү-биле хаара тудуп, киномеханиктериниң материалдыг амыдырал чуртталгазын экижидеринче кол кичээнгейни салза чогуур. Чер-черде кино точкаларының ажыл-чорудулгазынга үргүлчүнүң контролюн боттандырар, ында ажылдакчыларның харыысалгазын бедидер сорулга-биле, тус-тус киномеханиктериниң отчёттарын партия, комсомол райкомнарының бюроларынга, база райкүүскомнарның хуралдарынга өй-өйде ап, илеретинген четпестерни узуткаары дээш демиселди күштелдирер херек.

РСФСР-ниң Дээди Соведининиң ийиги сессиязы

РСФСР-ниң Дээди Соведининиң 1952 чылдың март 27-де эртенги хуралының дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

Март 27-де, эртенгиниң 11 шакта, Кремльге, Кремльдиң Улуг Ордузунга РСФСР-ниң Дээди Соведининиң ийиги хуралы болуп эрткен.

РСФСР-ниң Дээди Соведониң даргазы **Л. Н. Соловьев** даргалаан.

Хүннүң айтырыы—1952 чылда РСФСР-ниң Күрүне бюджединиң дугайында илеткелдиң талазы-биле саналдар болган.

Санал бергеннер болза: депутат **Бобровников Н. А.** (Москва хоорайның Арбатский округу), депутат **Шевченко С. В.** (Алтай крайның Ребрихинский округу), депутат **Прокофьев В. А.** (Мурманск областың Кандалашский округу), депутат **Панев З. В.** (Коми АССР-ниң Ухтинский округу), депутат **Щеголев Г. Г.** (Рязань областың Шацкий округу), депутат **Шкурова В. Н.** (Пенза областың Лунинский округу), депутат **Хахалина Е. Г.** (Ленинград областың Лужский округу), депутат **Куршев А. Н.** (Краснодар крайның Лабинский округу), депутат **Ковалев Ф. Л.** (Москва областың Мытищинский округу), депутат **Щербаков П. В.** (Марий АССР-ниң Ронгинский округу), эш **Соколов В. Н.** (РСФСР-ниң Аъш-чем үлетпүрүнүң министри), депутат **Прошунин Н. З.** (Ставрополь крайның Невинномысский округу).

Оон-биле РСФСР-ниң Дээди Соведининиң ийиги хуралы хагдынган.

РСФСР-ниң Дээди Соведининиң 1951 чылдың март 27-де кежээки хуралының дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

Март 27-де, кежээкиниң 6 шакта, Кремльге, Кремльдиң Улуг Ордузунга РСФСР-ниң Дээди Соведининиң үшкү хуралы болуп эрткен.

РСФСР-ниң Дээди Соведониң даргазы депутат **Соловьев Л. Н.** даргалаан.

Хүннүң айтырыы — 1952 чылда РСФСР-ниң Күрүне бюджединиң дугайында илеткелди чугаалажып көөрү үргүлчүлээн.

Санал бергеннер болза: депутат **Панькин И. С.** (Сталинград областың Михайловский округу), депутат **Дадонов Ф. Н.** (Брянск областың Трубчевский округу), эш **Попович П. П.** (РСФСР-ниң Чурт үлетпүрүнүң министри) депутат **Балиуллина А. Г.** (Татар АССР-ниң Арский округу) депутат **Ситнянский Д. Ф.** (Омск хоорайның Омский-Сталинский округу), депутат **Опутин Г. Г.** (Молотов областың Верещагинский округу), депутат **Трусков А. Ф.** (Иркутский областың Усольский округу), эш **Куртов А. В.** (РСФСР-ниң Садыг министри).

Оон-биле РСФСР-ниң Дээди Соведониң үшкү хуралы хагдынган.

Улуг итальян чурукчунуң хүнүнге

ТАШКЕНТ. Узбекистанның найсылалының хөй-ниитизи улуг итальян чурукчу Леонардо да Винчиниң төрүтүнгенинден бээр беш үс чыл болган бюн демдеглеп эртиреринге белеткенип турар.

Ортаакы Азия университединде тесретиктиг конференцияларны организастап турар. Ол конференцияларга Леонардо да Винчиниң үезинин, дугайында, оон уран-чүүл чогаадылгазының база эртем талазы-биле ажылының дугайында илеткелдерни номчуур. Генийлиг чурукчунуң амыдыралынга болгаш чогаадылгазынга хамаарыштырган литература делгелгези ол университеттиң библиотеказында ажытынган.

Леонардо да Винчиниң чогаалдарының делгелгезин Узбектиң Алишер Навои аттыг күрүне библиотеказында организастап турар. Узбекистанның совет чурукчулар эвилели Леонардо да Винчиниң эмыдыралынга болгаш чогаадылгазынга хамаарыштырган теоретиктиг конференцияларны эртирип турар.

Ам болур деп турар ол демдеглелдиң байырлалының лугайында илеткелдерни Узбекистанның хоорайларынга болгаш кишлактарынга номчуп эртирер деп турар.

(СЭТА).

Мурнуу чүкте хову ажылдары

ФРУНЗЕ. Киргизияның хөвең тарыыр колхозтарында черни тарылгага белеткээр болгаш хөрзүнге шыкты доктаадыр ажылдар массалыы-биле чоруп турар. Джалал-Абад болгаш Ош областарның хөй-хөй районнары хөвең тарылгазын эгелей берген.

Киргизияның хөвең ажылында мурнакчы агротехниканың чедип алыышкынын массалыы-биле шиңгээдип ап турары-биле бо чыл улуг демдеглелдиг болуп турар. Үрезинни тарыырының мурнунда хүн чылыынга изидер чорук бүгү колхозтарда ажыглатынып турар.

СТАВРОПОЛЬ. Левокум районнуң соонда эрте тарыыр тараа культураларын тарыырын Архангельск району доозупкан. Ол район тарылганы планда көрдүнгени ёзугаар 5 ажыл хүнүнүң дургузунда дооскан. Тарылганың үштүн бир кезиин хана карактарлчактай тарыыр арга-биле чоруткан. Бүгү тарылга шөлүнде чүгле сорттуг үрезинни чашкан. Ам бо үеде районнуң колхозтары хөй чылдарда үнер сигенниң тарылгазын доозуп, ыяш тарып олуртурун массалыы-биле чорудуп турар.

Тракторларның кол кезиин часкы чер андарарынче киирген. Районнуң механизаторлары ийи эвлчегде ажылдаар ажылды организастааш чер андарылгазын апрель 10-да доозар деп хүлээнген.

БАКУ. Азербайджанда час эгелээн. Колхозтарның болгаш совхозтарның тарылга ховуларында кызыл-тас тарылгазын тараажылар чорудуп, күзүн чажып тараан тарааларның ажаалгазын чорудуп турар. Кызыл-тас тарылгазын республикада үш кезиин ажыр тарый берген. Чамдык черлерде тарааның үнүжү кидин көстүп турар апарган. Тараажыларның ажылынга көдээ ажыл-агыйның ужар-чүүлү улуг дузаны чедирип турар. 30 муң гектар шөлде тарылганың чимижидилгезин самолёт-биле кылган.

СТАЛИНАБАД. Таджикистанның колхозтары хөвең тарылгазын дүрген темпи-биле чорудуп турар. Молотовобад район эрткен чылга деннээрге бо чылын хову ажылдарын 10 хонук мурнап доозупкан. Тарылганы 7 хонукта бедик агротехниктиг деннелге чоруткан. Ажыглалга чаа киирген чер-биле хөвең тарыыр шөлдүң хемчээли барык-ла 500 гектар чедир улгаткан.

(СЭТА).

ЧАСКА БЕЛЕТКЕЛДЕР

Каа-Хем районда „Ленинчи орук" колхозта

Каа-Хем районда «Ленинчи орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары часкы хову ажылдарынга үлегерлиг белеткенип турар. Ында комсомолчу эш Саракуловка удуртканы хову бригадазы часкы тарылгага бүгү белеткелин доозуп турар. Көдээ ажыл-агыйның үүрмек чепсекхерекселдерин септээринге колхозчулар Русин, Черепанов эки ажылдап, 8 андазыннарны, 40 илиирлерни болгаш 12 аът тергелерин септеп дооскан.

Аъттарның дериг херекселин септээр талазы-биле колхозчу эш Борисенко ак-сеткилдиг кызымак ажылдап турар.

Часкы тарылгага хереглетинер үрезинни арыглаары-биле тускайлап тургускан, ында комсомол эге организация секретари эш Иванованың удуртканы звено бодунуң мурнунда салдынган сорулганы күүсеткеш үрезин арыглаарын дооскан.

Колхоз агротехниктиг хемчеглерни база чорудуп турар, 16 гектар черде хар моондактаашкынын кылган. 900 шанак өдекти болгаш 12 центнер хүлдү тарылга шөлүнде барып төккен.

Часкы тарылганы кыска хуусаада агротехника талазы-биле бедик деннелге эртирер дээш социалистиг чарыш колхозчулар ортузунда калбарган.

Хар эриирин манап турар

Кызылдың көдээ районнуң Көк-Тей сумуда «Совет Тыва» көдээ ажыл-агый артели бо чылдың часкы тарылгазынга эки белеткенип турар. Часкы тарылгага хереглээр бүгү үрезиннерниң арыглаашкынын март 20-де дооскан. Бо ажылга колхозчулар Мижит-оол, Кумзат-оол, Когунмай олар эки ажылдаан.

Часкы хову ажылдарынга киржир күштү таарыштыр тургузуп ховунуң ийи бригадазын тургускаш ында 60 колхозчуларны быжыглаан. 30 аъттарны тускайлааш март 20-ден эгелеп дыштандырып эгелээн.

Белеткел эки чоруп турар

САМАГАЛДАЙ. **(Телефон-биле)** Тес-Хем районнуң Берт-Даг сумузунда Ленин аттыг колхоз бо чылдың часкы хову ажылдарынга хайныышкынныг белеткенип турар. Бо чылдың март 25-ке чедир ол колхоз 25 андазыннарны, 29 илиирлерни, 75 хомуттарны болгаш 9 тергелерни септеп алган.

Бедик дүжүттү хандырары-биле тарылга шөлүнде агротехниктиг хемчеглерни чорудуп, 32 тонна 2 центнер өдекти төккен болгаш 2 тонна хүлдү белеткеп алган.

Хову ажылынга ажыглатынар тыртар күштү амдан эгелеп таарыштырып, 93 аъттарны дыштандырып эгелээн.

Америк империалистерниң араатанзыг чоруунга Тываның ажылчы чоннарының удурланыышкыны

Америк кем-буруулугларны шыңгыы ялалаар

Бактериологтуг чепсекти Кореяга болгаш Соңгу-Чөөн Кыдатка ажыглаан америк империалистерниң кижи дүрзү чок кем-буруулуг чоруу совет Тываның ажылчы чоннарының киленнээшкинин көдүрүп турар. Совет Эвилелиниң бүгү улустарыбиле кады Тываның ажылчы чоннары америк эжелекчилериниң чаа үүлгедиглеринге шиитпирлии-биле удурланып турарлар.

Областың бүдүрүлге, албан организация черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болгаш машина-трактор станцияларында хөй кижилер киржикчилиг митингилер болгаш хуралдар болуп турар.

Удурланыышкынның ындыг хуралдары, митингилери чоокта чаа Кызылдың автотранспорт конторазынга, аъш-чем комбинадынга, ыяш заводунга болгаш Кызыл хоорайның өске-даа бүдүрүлгелеринге, албан организация черлеринге болгулаан.

Америк империалистерниң үүлгедиглериниң дугайында дыннадыгны областың хереглекчилер ниитилелиниң ажылдакчыларының ниити хуралынга ында партия организациязының секретары эш Сарыг-оол кылган.

Митингиге чүве чугаалаары-биле облпотребсоюзтуң инструктору эш Таржаа сөс алгаш мынча дээн:

Тайбынның Бүгү делегей Чөвүлели кижилерни бактериологтуг дайынның айыылындан камгалап алыр болгаш ол херекти үүлгедип турарларга харыысалганы хүлээдир дээрзинге бүгү депшилгелиг кижи төрелгетен бүзүреп турар.

Кижи бүрүзү хүлээнген ажылын эки кылырын, ак-сеткилдиг кызымакай күш-ажыл-биле тайбынның херээн, Төрээн чурттуң айыыл чок чоруун быжыглаарынче коллективтиң ажылдакчыларын эш Таржаа кыйгырган.

Кызылдың автотранспорт конторазының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының хөй кижи киржикчилиг митингизинге конторанын начальниги эш Поляков, килдис даргазы эш Потылицын, стахановчу чолаачылар болгаш өскелер-даа чүве чугаалаан. Чүве чугаалаан кижи бүрүзү америк идегеттерниң үүлгедиглеринге удурланып, оларны шыңгыы ялалаарын негеп турган болгаш Төрээн чурттуң күчү шыдалын быжыглаар дээш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн үргүлчү бедидер дээш үш дапкыр күш-биле ажылдаарын хүлээнип ап турганнар.

Бактериологтуг дайынның эгелекчилерин шыңгыы харыысалгаже

Бактериологтуг чепсекти америк империалистерниң Кореяда болгаш Соңгу Чөөн Кыдатта ажыглап турарынга удурланган областың партия школазының коллективинин митингизи март 25-те болган. Митингини ында партия организациязының секретары эш Бойду ажыткаш партия школазының директору эш Куренёвка сөс берген.

Бактериологтуг чепсекти Кореяда болгаш Соңгу Кыдатта ажыглап турар америк араатаннарның бужар-баък үүлгедиишкиннерин болгаш оларның ол үүлгедиглери бүгү депшилгелиг кижи төрелгетенниң база Совет Эвилелиниң бүгү улустарының ханы киленнээшкинин көдүргенин эш Куренёв бодунуң сөзүнге чугаалаан. Америк агрессорларның калчаалыг херээнге областың партия школазының башкылары, дыннакчылары болгаш техниктиг ажылдакчылары шыңгыы удурланырын, кызымакай күш-ажылбиле бистиң Төрээн чуртувустуң күчү шыдалын быжыглап, ылаңгыя өөредилгениң шынарын хүн-бүрү экижидип тургаш өөредилге чылын чедиишкинниг доозарынче дыннакчыларны болгаш башкыларны эш Куренёв кыйгырган.

Дараазында бир дугаар курстуң дыннакчызы эш Чадамба сөс алган. Оон чугаалааны болза, бүгү делегейниң эргелериниң хоойлуларын каржызы-биле үрээн америк фашистерни буруудадып тур мен. Бактериологтуг дайынны дораан соскадырын, оон эгелекчилери болур америк араатаннарны шыңгыы шиидерин негеп тур мен. Бистер, совет кижилер кижиниң амыдыралын үр үеде камгалаар, кижилерге аас-кежиктиг бай амыдыралды тургузар дээш ажылдап турар болгай бис.

Белеткел курзунуң дыннакчызы эш Чамзырын, башкы эш **Абрамова,** ийи дугаар курстуң дыннакчызы эш Шожут болгаш өске-даа эштер чүве чугаалааш, америк араатаннарның бактериологтуг чепсек ажыглаанынга шыңгыы удурланыышкынын илеткеннер.

Америк агрессорларның араатанзыг үүлгедиинге удурланган болгаш ону дораан соксадырын негээн резолюцияны митингиниң киржикчилери үндүрген.

Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиц 6-гы сессиязын чыылдырар дугайында

Тыва автономнуг областың ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң ээлчеглиг 6-гы сессиязын 1952 чылдың апрель 4-те чыылдырарын область Совединиң күүсекчи комители область Совединиң депутаттарынга дыннадып тур

Область Совединиң күүскому.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Пропагандистер хуралы

Марттын 24-те, ВКП(б) хооркомунуң парткабинединге ВКП(б) төөгүзү өөренир бөлгүмнериң болгаш политшколаларның база эш И. В. Сталинның биографиязын өөренир бөлгүмнериң пропагандистериниң хуралы болган.

Хуралга ВКП(б) хооркомунуң парткабинединиң эргелекчизи турган эш Сухорукова Кызыл хоорайда партия чырыдыышкынының системазында өөредилгениң канчаар чоруп турарының дугайында кыска информацияны кылган.

Эш Сухорукова Кызыл хоорайда бо өөредилге чылында партия чырыдыышкынының системазының калбарганын болгаш составының экижээнин база пропагандист кадрларбиле ажылдың экижээнин чугаалаан.

«ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмнерден сапог мастерскаязының коллективинде эш Скорятин, чурт үлетпүрүнүң область килдизинин коллективинде эш Леонов, № 1 магазинниң коллективинде эш Игнатьева, областың көдээ ажыл-агый эргелелинин коллективинде эш Амелин оларның удуртуп турар бөлгүмнеринде өөредилгенин организастыг, бедик идея-деңнелге эртип турарын эш Сухорукова демдеглээн.

Оон-биле кады, чамдык политшколаларда болгаш бөлгүмнерде өөредилгениң организастыг болгаш идеялыг деңнелиниң куду болуп турарын эш Сухорукова тодаргай фактыларбиле илереткен. Ылаңгыя «Заготживсырьё» коллективинде эш Зайцева, дааранылга комбинадында эш Харченко, автотранспорт конторазының коллективинде эш Волкова, областың ном садыының коллективинде эш Ероцкий, облкүүском коллективинде эш Глотов олар пропагандистээн политшколаларда, бөлгүмнерде кичээлдериң идея-теория талазы-биле болгаш организация талазы-биле куду деңнелде эртип турарын чугаалаан.

Хуралга күрбанкының область конторазының коллективинде эш И. В. Сталинның биографиязын өөренир бөлгүмде башкылап турар пропагандист эш Кольцов, областың аптека эргелелинин коллективинде «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмнүң пропагандизи эш Шишов, автотранспорт конторазының коллективинде «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмнүң пропагандизи эш Поляков, «Заготживсырьё» коллективинде бөлгүмнүң пропагандизи эш Зайцева олар боттарының ажылдап турарының дуржулгазын болгаш оларның ажылдаарынга бергелериң таваржып турарын, база четпестерни чугаалавышаан, ВКП(б) хооркомунуң парткабинединден пропагандистерге эвээш дуза көргүзүп турарын, партия эге организацияларының талазындан политшколаларның, бөлгүмнериң ажылын четпес удуртуп, пропагандистерге дузалавайн турарын чугаалааннар.

Ылаңгыя пропагандист эш Поляков бодунуң чугаазынга парткабинеттиң талазындан пропагандистерни эвээш чыып, оларның методтуг мергежилин бедидер хуралдарны чыылдырбайн турганын шүгүмчүлевишаан, моон соңгаар парткабинет пропагандистериниң дуржулга солчур чөвүлел хуралдарын эртирип, өй-өйде парткабинетке ажык кичээлдерни эртирип, аңаа пропагандистерни киириштирип турарын сүмелээн.

ВКП(б) хооркомунуң парткабинеди пропагандистериниң шүгүмчүлелдерин болгаш саналдарын хүлээп алган болгаш, моон соңгаар пропагандистериниң дуржулга солчур чөвүлел хуралдарын эртирип, ажык кичээлдерни чорудуп турарын хүлээнген.

Пропагандистериниң хуралынга кичээлдериниң организастыг шынарын болгаш идея-теориялыг деңнелин бедидип тургаш, өөредилге программазын бедик түңнелге доозарын дугурушкан.

Хурал тараан соонда, пропагандистерге областың көдээ ажыл-агый техникумунуң башкызы эш Назаров Сталинчы шаңналдың лауреады Ольга Борисовна Лепешинскаяның организмде бүрүн тургустунмаан бүдүмелдерден клетка тыптып келириниң дугайында база ол ышкаш амыдралга клеткалыг эвес хевириниң улуг ролунуң дугайында чаа ажыдыышкынның улуг ужур-дузазының дугайында лекцияны номчаан.

Комсомол организациязының ажылынга партийжи удуртулганың түңнели

Сүт-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозта комсомол эге организациязының ажылынга ында партия эге организациязы партийжи удуртулганы эки хандырып келген. Партия хуралынга аныяктарның коммунистиг кижизидилгезиниң дугайында айтырыгларны чугаалажып турар. Колхозтуң ажыл-агыйын, организас тургузуун улам быжыглаары партия организациянын кол сорулгазы болур. Комсомол организациязы бо талазы-биле партия организациязының идегелдиг дузалакчызы болур рольду херек кырында көргүзүп турар.

Сөөлгү үеде эвилелдиң кежигүнү эвес колхозчу аныяктар ортузунга кижизидилге ажылы экижээн. Эрткен чылдың декабрь айдан бээр комсомолдуң хүрээлениңге аныяктардан 14 кижи кирген.

Эрткен чылдың часкы, күскү хову ажылдарында комсомолчулар болгаш аныяктар идепкейлиг киришкеннер. Комсомолчу уруглар О. Анай, М. Шура олар хүн-бүрүде күш-ажылга ийи дакпыр норманы күүседип турганнар.

Үрезин участогунуң бригадазынга аныяктар эки ажылдааннар. Олар 20 га черге тараан тараанын га бүрүзүнден 15 центнер дүжүттү алган. Ынчангаш, үрезин участогунуң бедик дүжүт чедип алыр бригадазы эки сорттуг үрезинни белеткээрин 110 хуу күүсеткен. Колхозтуң баштаар чери бригаданың эки ажылын көргеш, шаңнал тывыскан.

Часкы тарылга белеткелинге аныяктар багай эвес киржип турар. Тарылга шөлүнге 400 оваа өдекти төккен. Комсомолчулар болгаш аныяктар 32 хомуттарны, 28 андазыннарны, 15 илиирлерни септээп. Часкы тарылгага белеткелдер чорудар бригадаларда социалистиг чарыш калбарган.

Ол ышкаш мал ажылында комсомолчулар үлегерлиг ажылдап турар.

Комсомолчулар болгаш аныяктар боттарының билиин бедидип алыр дээш политшколада киргеннер. Ында 12 кижи бар. Олар чоокта чаа колхозка номчулга бажыңы организастаар деп шиитпирлээннер. Ам номчулга бажыңы бар. Ону тургузуп алыр ажылды партия организациязы эки деткээн.

Колхозчуларның номчулгага сонуургалы өзүп турар. Баштайгы ээлчегде олар С. Токаның «Араттың сөзү», Н. Островскийниң «Кан канчап катканы» деп чогаалдарын болгаш ССРЭ конституциязын массалыы-биле номчуп турарлар.

Аныяктарның коммунистиг кижизидилгезиниң ажылын улам экижидер дээш ажылды партия организациязы биле комсомол организациязы күштелдирер ужурлуг.

О. САРЫГ-ООЛ.

Горпонуң хуучулар хуралы

Кызыл хоорайның хереглел кооперациязының 1951 чылда ажыл-чорудулгазының дугайында отчёдундан көзүлгени болза, 1951 чылда бараан саарылгазының планын 107,7 хуу, ниити чемненилгениң планын 106,0 хуу күүсеткен болгаш 1951 чылдың бухгалтер отчёдун өй-шаанда дужааган, бухгалтер отчёдунуң шынары экижээн. 1950 чылга дөмейлээрге самчыгдалдарның хемчээли кудулаан.

Кызыл хоорайның чонунга үлетпүр бараанарын 1950 чылдың деңнелинден 11,1 хуу, аъш-чемниң бараанын база ол хире хөйнү ажыр саткан. Хоорай кооперативиниң шугумунда дыка хөй эштер садыгның мурнакчылары болуп ажылдап турарлар. Магазин № 15 (директору турган эш Житов) Бүгү-эвилелдиң ийиги чергениң шаңналын алган, ол ышкаш эштер Седельникова, Лескова, Красовская, Быкова, Луникова болгаш оон-даа өскелер үргүлчү мурнакчылар болуп ажылдап турарлар.

Хөй-ниитиниң чемненилге черлеринде столовая № 3 (повар Саргова), столовая № 2 (Якименко), столовая № 4 (директору Лоскутова), болгаш оон-даа өскелер база эки ажылдап турарлар.

Ол чедиишкиннер-биле кады четпестер кончуг хөй, хуучу кежигүннериң иштинге ажыл кылырын горпо баштаар чери дыка сулаткан, хуучу кежигүннер киирип алырының планын чүгле 26 хуу күүсеткен. Облпотребсоюзтуң төп аппарадында болгаш горпонуң аппарадында чеже кижи кооперация кежигүнү бар болуп турары безин билдинмес.

Чурт үлетпүрүнүң бараанарын кончуг ховар садыглап турар, областың чурт үлетпүрү бүдүрүп бээр бараанның планын күүсетпээни-биле ону садыглаары база организастатынмаан.

Хоорай кооперациязының магазиннериниң садыгжы ажылдакчыларында ээлдек, эптиг эвес чоруктар бар болуп тургулаан. Бир дугаар магазинге турган Белкина, 15 дугаар магазинге турган Кузнецова олар болгаш өскелер-даа ындыг турганын хуучулар илереткеннер.

Садыг шугумунда ажылдап турар кадрларның политиктиг болгаш техниктиг билиин көдүрер талазы-биле горпо баштаар чери сагыш салбайн турарын хуучулар шынгыы шүгүмчүлээннер. Горпонуң садыг ажылдакчыларының политиктиг болгаш техниктиг билии куду болуп турарының ужурундан 1951 чылда элээн хөй кижилер ажылындан халашкан.

Хуучуларның негелделерин өйшаанда болгаш дыннангыр хандырарын, кадрлар-биле ажылды экижидерин, совет садыгның культуразын улам бедидерин, хуучулар-биле ажылды улам күштелдирерин дагзып турар шиитпирни хуралдан хүлээп алган.

И. ЛОПСАН.

Район библиотеказы

Бии-Хемниң район библиотеказының эргелекчизи А. Петрова биле бистиң корреспондентивистиң беседазындан илерээни болза: библиотекада ам политиктиг, көдээ ажыл-агый болгаш чечен-чогаал база техниктиг литератураларың 8000 ажыг номнары, 2000 ажыг анзы-бүрү брошюралар бар. Библиотека районнуң ажылчы чонунуң ортузунга ном пропагандазын чыл бүрү улам калбартып, хөй-хөй номчукчуларны бодунче хаара тудуп келген.

Хүн санында аңаа ортумаа-биле 30-ден 40 чедир номчукчулар кээп, номчаан номнарын дужаап, чаа чогаалдарны бижидип ап турарлар. Чүгле 1951 чылдың дургузунда безин 700 ажыг номчукчуларны библиотека бодунче хаара туткан. Оларның барык 20—30 хуузу көдээниң колхозчулары, районда МТС-тиң механизаторлары болуп турар.

Библиотекага хүннүн-не кээп, доктаамал аалчы болуп турар идепкейлиг номчукчулар хөй. Ылаңгыя алдан ажыг харлыг ашак Андрей Терентьевич Трапицин бо чылдың февраль 23-тен бээр безин, чечен-чогаалдың 14 номнарын ап номчаан. Оон иштинде орустуң улуг революционер-демократы Н. Чернышевскийниң «Чүнү кылырыл?» деп кайгамчык чогаалы, Сталинчы шаңналдарның лауреады Г. Николаеваның «Жатва» («Тараа кезиишкини») деп чогаалы база Стельмановтуң «Улуг төрел» деп чогаалы болгаш өске-даа сураглыг чогаалдар бар.

Ол ышкаш, Туран хоорайның чурттакчылары эштер К. Шёгалов, А. Воробьев, В. Фалеев олар чүгле бо чылдың баштайгы кварталында безин кижи бүрү көдээ ажыл-агыйның, техниканың, уран-чүүлдүң 10-дан 18 чедир янзы-бүрү номнарын бижидип ап номчааннар.

Чурттакчы чоннуң ортузунга ном пропагандазының чугула хевирлери номчулга конференцияларын, литературлуг кежээлерни, ном делгелгелерин, ыыткыр номчулгаларны, туст-туст чогаалдарның талазы-биле фотомонтажтарны библиотека моон мурнундан бээр хөйү-биле организастап келген. Бо чылдың март 23-те Г. Николаеваның «Жатва» деп чогаалынга холбаштыр хөй кижи киржикчилиг номчулга конференциязын организастап эртирген. Ол номчулга конференциязынга белеткелди баш бурунгаар эки организастап, ук чогаалдың ужур-утказынга хамаарыштыр долу анализти бээри-биле 7 номчукчуга туст-туст даалгаларны берип, оларга библиографтыг чогуур дузаламчыны көргүзүп шыдааны-биле конференция идея-политиктиг бедик деңнелге эрткен. Ол ышкаш орус улустуң алдарлыг чогаалчызы Н. В. Гогольдуң мөчээ-ле 100 чыл болган оюн таварыштыр библиотеканың шугуму-биле районнуң культура бажыңынга организастап эртирген литературлуг кежээни база оон хөй санныг чогаалдарының делгелгези чедиишкинниг түңнелди көргүскен.

Мынчангаш Бии-Хем район библиотеказының ажылында чедиишкиннер хөй дээрзи маргылдаа чок. А бир эвес район организацияларының, ылаңгыя областың культурачырыдыышкын килдизиниң талазындан ук библиотеканың ажылынга боттуг дузаны чедирип, оон доктаамал ажылдаар чоруунга эргежок чугула таарымчалыг бүгү байдалдарны хандырып келген чүве болза, ол оон-даа хөй чедиишкиннерни чедип ап шыдаан турар ийик. Ону таарымчалыг оран-бажың-биле хандырбайн келгениниң ол сөөлгү дөрт чыл дургузунда Туран хоорайны бир кылдыр көжүп, чамдык үелерде хаалчак байдалга туруп келген.

Ол библиотека ам районнуң культура бажыңының бир-ле кижи шыдаар аажок соок болгаш хирлиг, бичии булуңунда бодунуң ажылын үргүлчүлеп турар. Оон ажылының дугайында айтырыгны Туран хоорай Совединиң сессиязынга чүгле чангыс катап чугаалашкан боордан башка, а районнуң өске удуртур организацияларының талазындан олче мынчага кандыг-даа кичээнгей салбайн келгенин ол библиотеканың эргелекчизи эш Петрова хомудап турар.

Районнуң партия, совет, комсомол организацияларындан библиотеканың ажылын сонуургап көрбейн келгениниң бир фактызы кылдыр ВКП(б) райкомунуң секретарылары эштер Огаркин, Сапчай, Селина, райкүүском даргазы эш Сурков, ВЛКСМ райкомунуң секретари эш Серебренников оларның сөөлгү ийи чылда оон чангыс-даа ном ап номчуваанын чугаалааргa-ла четчир

Бии-Хем районнуң удуртур организациялары идеологтуг ажылдың ол чугула хевириниче боттарының кичээнгейин улгаттырып, оон ажылынга үргүлчүнүң удуртулгазын, практиктиг дузаламчыны хандырээ чогуур.

Чаш малдарны менди камгалап ап турар

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы сумузунда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелинде коммунист эш А. Кара эргелекчилээн шээр мал фермазының малы эки ажаалга, азыралдың ачызы-биле кышты эки хүр ажып турар. Хой, өшкүнүң оолдаар кампаниязы түлүктеп турар. Чоокка чедир 100 ажыг хой, өшкүнүң төрээн чаш төлүн мурнакчы хойжулар Дамбаажык, Седен-Доржу олар эки азырап доруктуруп турар.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Часкы тарылгага аъттарны шын ажыглаар

★

С. БУДЕННЫЙ,
ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый Министриниң оралакчызы.

★

Тараа болгаш өске культураларның дүжүдүн улам ыңай бедидер талазы-биле, малдың баш санын өстүрер болгаш мал ажыл-агыйының продуктулуун бидидер талазы-биле социалистиг көдээ ажыл-агыйның ажылдакчыларының мурнунда бо чылын улуг сорулгалар тургустунуп турар.

Көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң күрүне планын чедиишкиниг күүседиринге чугула үүл болза, машина-трактор станцияларының ажылын экижидери болур. Бо чылын механизацияның деңнели бедип турар болза-даа, колхозтарда көдээ ажыл-агый ажылдарының чамдык кезиин дириг тыртар күштер-биле күүсеткен турар ужурлуг. Моон ужурунда көдээ ажыл-агыйның хөгжүлдезиниң планын күүседири трактор паркын, көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш колхозтарның дириг тыртар күштерин часкы ажылдарга үлегерлии-биле белеткээринден улуг хамааржыр.

Чурттуң мурнуу районнарында хову ажылдары калбарып эгелээн болгаш тараа база көдээ ажыл-агыйның өске культураларының массалыг тарылгазы эгелээн. Украинаның, Ростов областың, Ставрополь крайның колхозтары часкы тарылганы мырынай эгелээринде туруп турар. Хову ажылдары ам удавас чурттуң бүгү районнарынга калбарып нептерээр. Колхозтарның болгаш көдээ ажыл-агый органнарының мурнунда туруп турар сонгаарладып болбас сорулга — чепсек херекселдериниң септелгезин, үрезиннериниң арыглаашкынын, хыналдазын чогуур өйүнде доозары болгаш дириг тыртар күштерни хову ажылдарынга эки белеткээри болур.

Дириг тыртар күштерни чедиишкиннии-биле белеткээрде хамыктын мурнунда колхоз бүрүзүндө бүгү-ле ажыл аъттарын болгаш шарыларны дуржулгалыг ажаакчыларга болгаш мунукчуларга быжыглаары эргежок чугула.

Аъттарның ажылга аргалыын бедидер сорулга-биле оларның шилилгезин чорудар болгаш ажаалга, чемгерилгезин үлегерлии-биле организастаар херек. Күжү кошкак аъттарны семиртирде оларны эки сиген-биле болгаш шыктыг чемнер: морков, свёкла, картофель-биле, а ол ышкаш эки шынарлыг силос-биле чемгереги улуг ужур-дузалыг. Шыктыг чемнер болза, малдың кошкап сулараан организминге таарымчалыг байдалды тургузар болгаш аъттарны дүрген семиртиринге, оларның ажылга аргалыын бедидерингe дузалаар. Часкы хову ажылдарының үезинде ажыл аъттарын болгаш шарыларны чемгереринге четчир санныг сигенни болгаш концентрастыг чемнерни тускайлап үзери эргежок чугула.

Тамбов областың Моржан районунда Ф. П. Мещеряковтуң 20 чыл ажыг үениң дургузунда даргалап келгени «Коминтерн» колхозта дириг тырттар күштер эки белеткетинген. Мында чылгы мал бүрүзү мал чеми тараа-биле болгаш сиген-биле хандыртынган, оларны эң эки кажааларда ажаап турар. Бүгү ажыл аъттарын оларны сагыш човангыр ажаап турар ажаакчыларда болгаш мунукчуларда быжыглаан. Аъттарның ажаалгазын, чемгерилгезин болгаш ажыглалын шын тургусканының ачызында оларның күш-деңгели эки болуп турар. Часкы тарылга үезинде аъттарны чемгереринге хереглетинер четчир санныг сигеннерни болгаш концентрастарны колхоз тускайлап үскен.

Аъттарның дериг-херекселдериниң чедишпес чоруу болза, аъттарны ажылга багай ажыглап турарының бир чылдагааны болур. Ону өөренип көөрү, транспорттуң чепсек-херекселиниң болгаш дериг-херекселиниң септелгезин организастаары, дарганнаар черлериниң ажылын экижидери эргежок чугула. Кострома областың Кострома районунда Молотов аттыг колхоз аъттарының дериг-херекселдерин бодунуң мастерскаяларынга бүдүрүп турарыбиле ол дугайында чединмес чорукка таварышпайн турар.

Хову ажылдарын суурдан ырак черлерге чорудар колхозтарга хову турлагларын белеткеп, аңаа түр аът кажааларын азы серилерни, мал чемгерер хааржактарны болгаш аъттар суггарар коошпаларны дерип белеткээр херек. Кышкы орукбиле аңаа мал чемнерин сөөртүп чедирер болгаш оон камгалалын хандырар херек.

Органистиг болгаш минеральдыг чемишилгелерни ажыглаар чорук — көдээ ажыл-агыйның бүгү культураларының дүжүдүн бедидериниң херээнге эргежок чугула салыышкын болур. Мынчангаш өдекти болгаш чер-черниң өске-даа чемишилгелерин тарылга шөлүнге төгер чорукче онза кичээнгейни салыры негетинип турар. Дыка хөй колхозтарда ам-даа хөй санныг өдек болгаш чер-черниң өске-даа чемишилгелешөлдерде төктүнмейн турар. Ол ажылдарга болгаш часкы тарылганы чорудары-биле холбашкан өскедаа ажылдарга дириг тыртар күштерни долузу-биле ажыглаары эргежок чугула. Эрткен чылын дириг тыртар күштерни чедимче чок ажыглаанындан дыка хөй колхозтар тарылга шөлүнге өдек сөөртүп төгериниң планын күүсетпейн барган. Ол частырыгларны бо чылын болдурбас ужурлуг.

Кышкы болгаш тарылга мурнунуң ажылдарынга дириг тыртар күштерни шын ажыглаарының чижээнге Архангельск областың Холмогор районунуң Молотов аттыг колхозу кирип болур. Ол колхозта бүгү ажыл аъттарын өдек, ыяш, сиген болгаш мал фермаларынга мал чемнери сөөртүрүнге, колхозчуларның хууда хереглелдеринге база өске-даа ажыл-агый ажылдарынга ажыглап турар.

Хову ажылдарынга дириг тыртар күштерни долузу-биле болгаш чөп ажыглаар ажылды шын организастаарындан улуг хамааржыр. Дириг тыртар күштерни шын ажыглаары дээрге— колхоз бүрүзүнге хову ажылының быжыг хүн чурумун чогаадып тургузары, аъттарны чогуур өйүнде дыштандырып, чемгерери болгаш суггарары, аъттың дериг-херекселдериниң байдалын үргүлчү хынаары, ажыл чок аңаа турар чорукту болдурбазы, ажыл аъттарын хей черге мунар болгаш өске-даа чоруктарны болдурбазы ол болур. Ажылдап турар аъттарны чемгерип, суггарып алыры-биле ажыл хүнүнүң дургузунда ийи-үш удаа 1,5—2 шак чедир чапсарларны кылып турары чугула. Дыштанылга үезинде аъттарны аът кажааларынче аппарбайн, ол-ла черлеринге, хову турлагларынга чемгерери чугула. Ол ышкаш ховуда ажылдап турар аъттарны 50 минута болгаш-ла он минута иштинде дыштандырып ап турары чугула. Аъттарны шак ынчаар чапсарладып немей чемгерип турар чорук оларны күш киирип турар болгаш аът ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидер.

Дириг тыртар күш-биле механиктиг тыртар күштү шын холбаштырып ажыглаарының чижээнге Москва областын Бронницкий районунда, Ссциалистиг Күш-ажылдың Маадыры П. И. Ажирковтуң даргалап турары «Борец» колхоз кирип болур. Көдээ ажыл-агый ажылларында механизацияның деңнели бедик-даа болза, ол колхозта аъттарның ажыглалы чүгле эвээжеп турар эвес, харын чыл-чылда бедип турар. Сөөлгү беш чылдарның дургузунда ол колхозта ажыл аъттарының саны барык-ла 2,5 катап көвүдеде-даа. 1951 чылда ажыл аът бүрүзү 300 хүннерде ажылдаан. Ол болза, аът бүрүзүнүң чылда ажылдаза чогуур нормазындан 60 хүн хөй болуп турар. Чүгле тус черниң чемишилгелерин безин аът бүрүзү 78 тоннаны шөлче сөөрткен Күзүн андарган черлерни чазын эртежик илииртээринге, ногаа тарыыр черлерни ажылдап кылырынга аъттарны ажыглап турган. Колхозта 8 автомашиналар бар-даа болза, үрезин дажыырынга, шөлден тараа сөөртүрүнге, сад ажылынга, мал ажылының фермаларының ажылдарынга, ылаңгыя сиген ажылының үезинде колхозчуларның хуу огородун ажылдап кылырынга аъттарны калбаа-биле ажыглап турган. Дириг тыртар күштерни ажылдарга ажыглап турарын, аът кажааларында аъттарның ажаалгазын колхоз даргазы эш Ажирков боду хынап турар.

Шанак, тергеге ажыглаар хөй санныг аъттарның бары болгаш аъттарны ажылга ээлчештир ажыглаар чорук аът ажылдарының бүдүрүкчүлүүн элээн улгатырар. Новосибирск областын Легостаев районунда «Победа» колхозта А. В. Боянинцев аъттарны ээлчештир ажылдадып тургаш, хүнде 4—5 га черниң сигенин кезер нормазын 1951 чылда 12 га болгаш оон хөй кылдыр күүседип турган.

Часкы тарылгага колхозтарның дириг тыртар күштериниң белеткелиниң, а ол ышкаш часкы хову ажылдарынга оларның шын ажыглалының хыналдазын көдээ ажыл-агыйның район килдистериниң, зооветеринарлыг участоктарның болгаш пунктуларның специалистери боттандырар ужурлуг. Агрономнар болгаш зоотехниктер болза, бүгү колхозтарда дириг тыртар күштериниң шын ажыглалының мурнакчы дуржулгаларын нептередир ужурлуг.

Аъттарның шын ажыглалын организастаары-биле чергелештир чылгы малдың баш санын өстүрер дугайында айтырыгны уттуп болбас. Көдээ ажыл-агыйга, үлетпүрге үргүлчү өзүп турар болгаш шыырак, шыдамыккай аъттар херек. Ам үеде белерниң оолдаашкынын эки организастаар болгаш бүгү колхозтарга кулуннарның камгалалын хандырар дугайында сагыш салыр херек. Кулуннарны иезинден чарган соонда бүдүрүлге бригадазындан аңгылааш, оларның ажаалгазынга, азыралынга таарымчалыг байдалдарны тургускаш, фермаларга доруктуруп өстүрер херек. Эдержилге кампаниязын эки белеткээри, белерни эң эки уксаалыг бүдүрүкчү аскырлар-биле эдериштирери эргежок чугула.

Биче колхозтарның улгатыр катышканы эки уксаалыг бүдүрүкчүлерлиг чылгы мал фермаларын колхоз бүрүзүнге тургузар болгаш ажыл-агыйга ажыктыг бедик шынарлыг аъттарны өстүрер арганы берип турар.

МТС-тиң трактор паркын-даа, дириг тыртар күштерни-даа эки белеткеп, долузу-биле ажыглап тургаш, бистиң колхозтарывыс часкы хову ажылдарын чедиишкинниг эрттирер болгаш колхозчу шөлдериниң чаа бедик дүжүттерин чедип алыр дээрзинге чигзиниг турбас.

Район Совединиң ээлчеглиг сески сессиязы

ХАНДАГАЙТЫ (Радио-биле). Бо чылдың марттың 20—21 хүннеринде ажылчы чоннар депутаттарыныч Өвүр район Совединиң ээлчеглиг 8 дугаар сессиязы болуп эрткен. Анаа районда мал ажылының байдалы бслгаш моон соңгаар сорулгалар база районнуң колхозтарында тудуг планының күүселдези болгаш моон соңгаргы сорулгалар дугайында мынды ийи үүл айтырыгларны чугаалашкан.

Сессияга депутаттардан бслгаш совет активтен дыка хөй кижи санал берген. Мал ажылында улуг четпестер бар деп чүзени санал бергеннер илереткен. Ылаңгыя чамдык арат ажыл-агыйларның талазындан малын төчеглеп турар барымдаалар кончуг хөй. Ол ышкаш «Коммунизмче орук», «Қызыл тук» колхозтарда мал ажылы багай болуп турар. Ооң ужурундан районнуң малының саны ниитизи-биле кудулап турар.

Районнуң колхозтары 1951 чылда тудуг планын сан талазы-биле күүсеткен болза-даа, шынары кончуг багай болган. Ылаңгыя колхозтар төвүнде туттунган бажыңнарда чаңгыс-даа крышалыг бажың чок.

Районнуң мал ажылында болгаш колхозтар тудуунда четпестерни узуткаарынче угланган тодаргай шиитпирлерни сессия үндүрген.

М. ДОСТАЙ.

Школага оттулар ыяштың белеткелин дооскан

Улуг-Хем районнуң Ийи-Тал сумузунда Димитров аттыг колхозтуң ажыл-ишчи херээженнери боттарының школазынга келир 1952—1953 өөредилге чылында оттулар 200 кубометр ыяшты 15 ажыл хүннеринде бүрүнү-биле каккаш, школа чанынга дүжүрүп бээр деп хүлээлге алгаш, ол хүлээлгезин март айның 16-да бүрүнү-биле күүседип шыдаан.

Ыяш белеткээр бригаданың бригадири коммунист Чижит-оол бригаданы эки удурткан. Бригаданың кежигүннериниң иштинден эштер Солчуңмаа, Чолдак, Сундукпаа олар эки ажылдаан.

Ол-ла ажыл-ишчи бригада планнан дашкаар база 200 кубометр ыяшты боттарының колхозунга белеткеп бээр деп хүлээлгени алгаш, хайныышкынныг ажылдап эгелээннер. Олар ол сорулгазын база-ла чигзиниг чокка күүседирлер.

С. ДАВАА.

Тудуг материалдарының белеткели

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). Өвүр районнуң колхозтары тудуг материалдарының белеткелин эки чорудуп турар. Районнуң бүгү колхозтары бо чылдың тудугларынга хереглээр тудуг материалдарының белеткелинің планын 76-дан 90 ажыг хуу күүседип алганнар.

Ындыг болза-даа, тайгаларда белеткетинген тудуг материалдарын колхозтар төвүнче сөөртүп алыр ажыл кончуг оожум чоруп турар. Эң ылаңгыя «Коммунизмче орук» колхоз белеткетинген материалдарның чүгле 22 хуузун, «Совет Тываның 5 чыл ою» колхоз чүгле 15 хуузун сөөртүп алган. Бо ажылды дүргедири-биле ВКП(б) райкому болгаш район Совединиң күүскому колхозтарже тускай төлээлерни үндүрген, олар тудуг материалдарының белеткелин дүргедири-биле тус-тус колхозтарда ажылдап турар.

Бо чылдың тудуг планын долдур күүседир дээш

Сүт-Хөл районнуң Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтуң колхозчулары 1952 чылдың тудуунуң планын күүседир дээш тудуг ыяжының белеткелин организастыг күш-биле чорудуп турар.

Тайгада 17 кижиниң кескен 1700 ажыг чудуун чууктап бадырар черде белеткеп алган. Колхоз суурундан 30—40 километр ырак Хөлчүктүгнүң Хаялыг-Қаът деп черде үш чыл бурунгаар кезип белеткээн 2000 ажыг чудукту колхоз төвүнде сөөртүп алган. Чудук сөөртүп турар хем оруунда 2 өртээлди тургускан, ында кижиниң болгаш аттың чем хүнезинин белеткээн. Тайгада сөөртүкчүлер Хөлчүктүгнүң Суг-Кежигге чедир сөөртүп турар, а Суг-Кежигден колхоз төвүнге чедир өске бөлүк сөөртүп турар. Ол ийи бөлүктүң аразында социалистиг чарыш хайныышкынныг чоруп турар. Колхоз төвүнде хүндө ортумаа-биле 60 чудук дүжүп турар.

Сөөртүкчүлер иштинде эштер Дандар, Арыжык, Агбыш-оол, Дембирел, Эрелчин, Биче-оол олар колхоз төвүнге 15-тен 30 чедир хөй чудуктарны сөөрткеннер.

«Сталинчы орук» колхозтуң тудуг бригадазының кежигүннери 1952 чылдың тудуунуң планын күүседиринге четчир санныг тудуг ыяжын белеткеп шыдаар.

О. ХЕРЕЛ.

Колхозчуларга лекция

Тожу районнуң «Май 1-зи» колхозунуң колхозчуларынга «Коммунизмниң улуг тудуглары», «социалистиг өнчүнү камгалаары—бүгүниитиниң херээ» деп лекциялар номчутунган. Колхозчулар лекцияларны кончуг сонуургап дыңнааннар.

Моон соңгаар теориялыг лекцияларны үргүлчү номчуп турарын колхозчулар улуг күзел-биле манап турарлар.

В. ТАМДЫН-ООЛ.

—⊙—

Бижик өөредилгези

Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыг сумузунда бижик өөредилгези чүгээр чоруп турар. Бижик өөредилгезиниң бөлгүмүн бо чылдың февраль эгезинде организастап тургускан. Бижик бөлгүмүнде бижикти билбес болгаш биче билир 13 кижи өөренип турар.

Бөлгүмнүң башкыларында сумунуң чеди чыл школазының башкылары К. Қызыл-Эник, Д. Толума слар ажылдап турар. Олар өөреникчилериң билиин барымдаалап 1 болгаш 3 класстарның программазы ёзугаар башкылап, бо аразында 9 удаа чедир кичээлдерни эртиргеннер.

Ынчангаш суму Соведи, ында партия эге организациязы бижик бөлгүмүнүң ажылын үзүктелдирбейн, моон сонгаар улам шынаржыдып тургаш, бижик билбес, бижикти биче билир чорукту узуткаарының херээн дүрген шиитпирлээр ужурлуг.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

—⊙—

Идепкейлиг почтачы

Иван Меркурьевич Тропин — Чааты сумузунда улгаттыр катыштырган Киров аттыг колхозтуң колхозчузу. 60 харлыг Тропин колхозка кирип алгаш, бо аразында колхозтуң хөй күш үндүрер кандыг-даа ажылынга бодунуң чүткүлүн салып, идепкейлиг болгаш ак-сеткилдии-биле ажылдап келген.

Тропиннiң ажылга шак ындыг чүткүлдүг, идепкейлиин барымдалааш, суму Совединден болгаш колхозтуң баштаар черинден 1951 чылда почтачыга томуйлаан.

Ынчагаш эш Тропин ол хүлээлгезин ак-сеткилдии-биле күүседип, сумунуң почтазын болгаш чоннуң чагаан солуннарын, база чагааларын саат чокка дажыглап, почта тарадылгазын неделяда 2—3 катап үзүктел чокка чорудуп келген.

Эш Тропин назылаан-даа болза, ол кырганынга чалынмас, ам-даа кызымаккай, чүткүлдүг ажылдаарын бодунга хүлээнип алган ажылдап турар.

Чер-черниң почтачылары эш Тропин ышкаш чүткүлдүг кызымак ажылдаар болза чогуур.

Б. ОЧУР.

Бистиң идепкейлиг номчукчуларывыс

Большевик партия болгаш Совет чазак социалистиг утка-шынарлыг, национал хевирлиг культураны хөгжүдеринге улуг кичээнгейни салып турар. Партия болгаш чазактың сагыш салыышкынының ачызында Тываның чону марксизм-ленинизмниң, орус чечен-чогаалдың классиктериниң болгаш Сталинчы шаңналдарның лауреаттарының чогаалдарын төрээн дылының кырынга номчуп таныжар аргалыг болган.

Областың А. С. Пушкин аттыг библиотеказының ном фондузу тыва дыл кырында хөй санныг номнар-биле долдуртунуп турар. Тыва номчукчулар номнарны улуг хандыкшыл-биле номчуп турарлар.

В. И. Ленинниң тыва дылга үнген «Чүнү кылырыл» деп чогаалын, И. В Сталинның «Ленинизмниң айтырыглары» деп чогаалын номчукчулар, ВКП(б) төөгүзүнүң талазы-биле боттарының билиглерин калбартырынга улуг сонуургалдыы-биле ажыглап турарлар. А. И. Ульяновның «Ильичиниң чаш болгаш школачы чылдары» деп номун номчукчулар улуг өөрүшкү-биле уткаан.

Библиотеканың үргүлчү номчукчулары болза, Қызылдың № 2 ортумак школазының, көдээ ажыл-агый техникумунуң болгаш башкы училищезиниң өөреникчилери болуп турар.

Көдээ ажыл-агый техникумунуң 3-кү курзунуң студентизи Талгакпан тыва дыл кырында номнарны номчуурунга изиг чүткүлдүг. Ол, Ю.Лермонтовтуң «Бистиң үениң маадыры», О. Саган-оолдуң «Сумудан келген оол», В. Катаевтиң «Полктуң оглу», Н. Островскийниң «Қаң канчап катканыл» деп чогаалдарын кыска хуусаанын иштинде номчуп дооскаш, ам эш Сталинның «Ленинизмниң айтырыглары» деп номун номчуп турар.

Қызылдың № 2 ортумак школазының чедиги классчызы М. Өпей-оол тыва дылда чаа номнар библиотекага киргениниң баштайгы хүнүнде-ле М. Шолоховтуң «Аңдарган кур-чер», В. Катаевтиң «Полктуң оглу» деп номнарын бижидип ап, номчуп дооскан.

Башкы училищезиниң студентизи Монгуш Сырба С. Бабаевскийниң «Алдын сылдыстың кавалери» деп номун номчуп дооскан.

Хөй-хөй тыва номчукчулар орус дыл кырында номнарны база улуг сонуургал-биле номчуп турарлар. № 2 школаның тоску классчызы Бады-Сагаан Б. Полевойнуң «Бис совет кижилер бис» деп номунуң орус дыл кырындаазын номчуп дооскан.

Ол ышкаш, Сталинчы шаңналдың лауреады С. Токанның «Араттың сөзү» деп номун дыка хөй номчукчулар улуг хандыкшыл-биле номчуп келген болгаш ам-даа номчуп турар.

Ынчангаш областың ном үндүрер чери политиктиг, чечен-чогаал, көдээ ажыл-агый номнарын тыва дылга хөйү-биле үндүрзе чогуур.

А. ДАВЫДОВА.

Колхозчуларның эки үлегери

Қызылдың көдээ районнуң Сесерлиг сумуда «Малчын» көдээ ажыл-агый артели Қаа-Хем районнуң Ойна алдын уургайынче бараан сөөртүрү-биле ол колхозтуң колхозчузу эш Чысыңмаага удурткан үш колхозчуларны бо чылдың январьда чоруткан.

Эш Чысыңмааның бригадазы бодунуң мурнунга салдынган сорулганы эрестиг күүседип, сөөртүлге планын ыракта ажыр күүсеткен болгаш оларның ап чораан аттарының күжү биче-даа арбаан болган. Ынчангаш олар ол-ла аттары-биле ам колхозтуң тудуг материалдарының сөөртүлгезинде ажылдап турарлар.

А. СУНДУЙ.

Хаван ажылын өстүрүп турар

Бай-Тайга районнуң Хөл сумузунда Сталин аттыг колхсз хаван ажылының ажык-дузазын билгеш; эрткен 1951 чылда хаван фермазын тургускан. Шупту 30 ажыг хаванныг болган.

Ам бо чылдың январь айда 7 хаван төрээн. Оларның төрээн 35 ооларын хаван ажаакчызы эш Бүктеш менди доруктуруп турар. Ол, хаван ажаарынга улам мергежип, бодунуң хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип турар.

С. КАНДАН.

Колхозчу немелде төлевирни алган

Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу коммунист эш Долгармаа колхозтуң бүдүрүкчү кошкар, хуназын 4 чыл иштинде кадарып келген. Колхозчу мал ажылынга улуг сонуургал-биле ак-сеткилдиг ажылдаанындан 1952 чылда 400 ажыг кошкар, хунаның деңгилдези эки болган. Ооң уламындан колхозтуң шээр малының эдержилгези чедиишкинниг эрткен болгаш ам оолдаашкын түлүктеп турар.

Эш Долгармаа эрткен чылын 520 трудодень ажылдап алган. Мал ажылынга хөй чылда ажылдап, менди өстүрүп келгенин барымдаалааш, чыл түннелинде эш Долгармаага 13 хураганны немелде төлевирге тывыскан. Моон ангыда ооң өөнүң иштиниң ажылдап алган трудоденьнери база бар. Ниитиниң ажылынга хөй ажылдаан кижи хөй ажык орулганы ап, шыдалдыг амыдыралды дораан чедип алыр деп чүве моон көстүп турар.

М. ЧИЖИТ-ООЛ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Профэвилел райкомунуң ажылын экижидер

Таңды районнуң күрүне албан черлериниң профэвилелиниң дөрткү район конференциязы болуп эрткен. Профэвилел райкомунуң ажылының дугайында эш Түметей илеткел кылган. Профэвилел райкомунуң ажылының талазы-биле чамдык кылдынган ажылдарны илеткелчи демдеглээн. Отчёттуг үениң дургузунда профэвилел кежүгүннериниң саны элээн өскен. Эки түннелдиг ажылдарны райкүүскомда, Бай-Хаак чеди чыл школазында болгаш район эмнелгезиниң коллективинде месткомнар көргүскүлээн. Элээн хөй профэвилел организацияларынга отчёт соңгулдалыг хуралдар бедик деңнелге эрткилээн.

Ооң-биле чергелештир профэвилел райкомунуң ажылында дыка улуг четпестер бар. Месткомнар болгаш профэвилел бөлүктеринге улуг дузаны көргүспейн турган. Оларның чамдыктары чаа соңгуткулаан болгаш профэвилел ажылын канчаар кылырын билбес турганнар.

Қадрларның ажылга доктаавас чоруу база бар болгулап турган.

Санал берип чүве чугаалаан төлээлер профэвилел райкомунуң ажылын шыңгыы шүгүмчүлелге таварыштыргапнар. Санал берген төлээлериниң иштинден эштер Фейман биле Михайлюк олар райком социалистиг чарышты удуртурунче кичээнгей салбайн турганын, профэвилел кежигүннериниң ортузунга кижизидилге ажылын чорутпайн турганын, ол ышкаш культура-массалыг ажылдарны ыракта четпес чорутканын буруу шаап шүгүмчүлээннер.

ВКПб) райкомунуң партия, комсомол болгаш профэвилел организацияларының қилдизиниң эргелекчизи эш Лебедев бодунуң саналынга профэвилел ажылын экижидер хемчеглер дугайында чугула айтырыгларны конференцияның төлээлериниң мурнунга тургускан.

Профэвилелиниң дөрткү район конференциязы райкомнуң чаа составын соңгаан болгаш конференцияга илерээн четпестерни узуткааш, профэвилел ажылын экижидер боттуг хемчеглерни айыткан шиитпирни хүлээп алган.

С. ТУШКОВ.

Бижик өөредилгезин бедик деңнелче

Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозка бижик өөредилгезиниң бөлгүмнерин организастааш, аңаа өөренсе чогуур кижилерни таарыштыр хуваап, 3 культармейжилерни томуйлаан турган.

Ол дээрезинде бөлгүмнер боттарының ажылын элээн эки боттандырып, хайныышкынныг ажылдап эгелээн турган.

Ындыг болза-даа, ол чугула ажылга колхозта партия эге организациязының (секретари эш Бора-Көже), комсомол организациязының (секретари эш Сержиңмаа), херээженнер Чөвүлелиниң (даргазы эш Борбак) талазындан боттуг удуртулганы хандырбайн, анаа-ла ээн чадагай салыпканының ужурундан бижик бөлгүмнери, оларда культармейжилер боттарының ажылын чаягаар сандарадыы дүжүрген.

Ылаңгыя колхозта эге школаның башкыларынга хуваап үскен 60 кижи киржикчилиг херээженнериң 2 бижик бөлгүмү чүгле 2—3 кичээл эрттиргеш, ооң соонда чаңгыс-даа кичээл кылып көрбээн. Ол школаның эргелекчизи эш Салчакова ук бөлгүмнериң ажылын катап диргизеринче сагыш салбаан болгаш культармейжи башкыларның мурнунга мынчага негелде тургуспаан.

Районнуң улус өөредилге килдизи (эргелекчизи эш Шоев), организастап тургускулаан бижик бөлгүмнерин өөредилге херекселдери-биле хандырбаан, ында ажылдап турар культармейжилерге методтуг дузаламчыны көргүспээн.

Мынчангаш колхозта организастап тургускулаан бижик бөлгүмнериниң ажылын катап диргизип, чоннуң ортузунда бижик билбес болгаш бижикти биче билир чорукту узуткаарының херээн чедиишкинниг шиитпирлээринче угландыр шыңгыы хемчеглерни алыры колхозтуң партия, комсомол болгаш херээженнер организацияларының мурнунга чидии-биле салдынып турар.

Районнуң улус өөредилге килдизи болгаш колхозта эге школаның эргелекчизи эш Салчакова ында бижик бөлгүмнеринге хүн-бүрүнүң боттуг удуртулгазын хандырып, башкыларны бижик өөредилгезиниң херээнге бүрүнү-биле хаара тутпушаан, оларга методтуг дузаламчыны күштелдирип, бөлгүмнериниң өөреникчилерин өөредилге херекселдери-биле чедиштир хандырар ужурлуг.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

КОММУНИЗМНИҢ УЛУГ ТУДУГЛАРЫНДА

Сталинградтың чанында

Сталинградтың дужунда Волганың чөөн эрииниң үстүнде эйгадан ховуда гидро-тудугжуларның хоорайының ак даш бажыңнарының кварталдары көдүрлүп үнген. Ооң адаанда Осадная хавактың үстүнде административтиг суурнуң стандарттыг ийи кат бажыңнары бар. Волга-Урал каналының өөжү оон эгелеп үнер. Септелге-механиктиг заводтуң корпузу көстүп турар. Эриктен ынай-лаарга, дузалаар бүдүрүлгелер, автомобиль ажыл-агыйы болгаш түр чурталга бажыңнары тургустунган.

Эрткен күзүн хову суглуг турар үеде ол черлерге чүгле куштарның үнүн дыңнап болур турган. Чылдан эвээш үе эрткенде ам Волга чанының шимээн чок ыржым шөлүнде экскаваторларның даажы, паравозтарның медээзи дыңналып турар.

Волганың барыын эриинде Рынок суур, чөөн дужзашкак эрик, Песчаный, Крит болгаш Осадная хавак ортулуктар — бо дээрге, Сталинградтың гидро белдириниң кол тудуг шөлү-дүр. Маңаа плотинаны, суг күжү-биле ажылдаар электростанцияның бажының, тудугжуларның чаа хоорайын болгаш ажыглалдың суурун туткан турар.

* * *

Эрткен чыл болза, Сталинград гидротудугнуң коллективинге кол ажылды калбартырынга күчүлүг тыылдарны тургузарының чылы болган. Бүгү улустуң дузаламчызынга даянмышаан, тудугжулар чазактың онаалгазын дыка ажыр күүсеткеннер.

Тудуг ам үеде чурталга бажыңнарлыг, баштайгы эргежок чүгула дузалаар бүдүрүлгелерлиг, Волганың ийи талакы эриктеринде демир оруктуң ийи станцияларлыг. Улуг автомобиль болгаш карьер ажылагыйы тургустунган, бир дугаар дескаваторжу Виктор Борисов тукту хүлээп албышаан, сеткил-сагышты хайындырып турар чугааны чугаалаан. Төрээн чурттуң онаалгазын хуусаа бетинде күүседир дээш чарыштың канчаар чоруп турганын чуруп көргүзүп турар эпизодтар чыылганнарның мурнунга көстүп турган ышкаш кылдыр сагындырып эртип турган...

Виктор Борисовтуң ажылдап турары Иван Елисеевтиң экскаватор бригадазы механизаторларның ортузунга тиилелгени бүгү чылда тудуп келген.

Борисов чөөн эриктиң экскаваторжузу Иван Булгаков болгаш Волга-Доннуң экскаваторжузу Виктор Поляков оларның аразында сырый харылзаалыг чогаздыкчы кады ажылдажылга тургустунган. Машиналарның проектилиг күчү-шыдалын ажырар дээш демиселдиң дуржулгазын олар солчуп турар. Борисовтуң саналдааны довурак кастырарының чартык тугуйлуг методун өске механизаторлар шингээдип алганнар.

Ынчаарга ол үеде боду төгер машинаның кызымаккай аныяк чолаачызы Юрий Пронин бодунуң комплексилиг ажыл-агый санажылгалыг бригадазын бир дугаар авто-суурга тургузуп турган. Ооң түннелинде чээрби беш машиналарлыг турган хирезинде-ле дөртен машиналар күүседир кылдыр санап каан ажылды күүседип турар апарган. Пронин болза, боду дүжүрер машинаның кузовказын бедиткен болгаш дузалаар рессорларны күштелдирген, ол чорук автомобильдиң чүк көдүрер шыдалын ийи тоннага көвүдедир арганы берген. Минскиниң автозаводунуң конструкторлары ол саналды хүлээп алгаш, бүдүрүлгеге боттандырып чоруткан.

Чогаадыкчы чүткүл, дидим чаартыкчы бодал — гидротудугнуң хөй-хөй инженер-техниктиг ажылдакчыларының шынар демдээ ол. Инженерлер Степан Романович Медведев, Софья Ивановна Лазутина, Николай Васильевич Поздняков, Николай Григорьевич Носко олар ол черге ажылдап чогааткан даш салырының комплексилиг механизациязының чуруун, мастерниң неделья хүн-дүн графигин тудуг шөлдеринге нептередирин эгелээннер. Инженер-геолог Л. А. Саваринниң күжениишкини-биле гидробелдир районунуң шуут чоогунда улуг-улуг тудуг элезини бар черни тыпкан болгаш шинчилеп көрген.

Тудугга улуг дузаламчыны хөй-хөй санныг эртем экспедициялары болгаш тус-тус эртем ажылдакчылары көргүзүп турар. Химия эртемнериниң доктору И. Г. Дружинининиң экспедициязы Волга-Урал каналының мурнунда шинчилеп каан трассазының чамдык кезиин шзандагы шагда хем турган, ам кургаг черни ажыглап тургаш, дорт чорудуп болур арганы тыпкан. Ол болзз, каналдың узунун 60 километрге кызырып турар, ынчангаш тудугну элээн дүргедедир болгаш чиигедир. Ол-ла экспедиция үнелиг тудуг материалдары кылдыр ажыглзп болур чугайлыг элезиннерниң бар черин каналдың трассазында тып ажыткан.

Бажыңнар сөөртүр тускай мзшиналарны белеткеп үндүрер ажылды Сталинградта эгелээн.

Бүгү улуска хүн-бүрүде деткиткен эртемдээннериниң, инженерлериниң, хеманизаторларның, анаа ажылчыннарның коллективтиг чогаадыкчы күш-ажылының күжениишкини-биле Сталинградтың гидробелдири төрүтүнүп турар.

В. В. Лодочниковтуң инженер — геологтуг бөлүүнүң өрүмнекчилер бригадазы Песчаный ортулукта сөөлгү скважиннериниң өдер черин доозуп турарлар.

Лодочниковтуң чугаалап турары болза, — бис гидробелдириниң кол тудугларының турар унунда ажылдап турар бис. Бо болза, кончуг харыысалгалыг ажыл. Гидротехниктиг тудугларның үр мөңге турары дилеп тывар ажылдың шынарындан хамааржыр.

Дилеп тывыкчыларның коллективи болза, партияның болгаш чазактың онаалгазын дүрген-не күүседирин, техниктиг төлевилелди чогаадып кылырынга эки хынатынган тодаргай медээлерни төлевилел чогаадыкчыларынга бээрин, ынчангаш кол ажылдарның калбак фронтузун тудугжуларга ажыдып бээрин оралдажып турарлар.

Өрүмнээр ажылдың доозулган черлерин айтып турар чагыжыгаштар ортулукта улзм көвүдеп турар. Ажылдап кылган үттерни дой-довурак-биле быжыг кылдыр таптап кылган. Хөрзүн адаанда суг черниң кырынче өдүп үнмезин дээш ону шак ынчаар кылганының ужуру ол. Мастер Сахздзениң ээлчээ бүдүрүлгениң онаалгаларын кандыг-даа үелерде ажыр күүседип турар. Инженер Комаровтуң отряды бүгү бир дугаар шугумда дилеп тывар ажылды хуусаа бетинде дооскан.

Экспедицияның лабораториязында довурактың быжыын ыяк шинчилеп көөр ажыл чоруп турар. Бо лабораторияга эккеп турзр довурактың шинчилелин дүргедедир төлээде, улуг техник-геолог Анна Суханова алды приборнуң орнунга ам он ийи приборларда ажылдап эгелээн.

Монтажчылар Крит ортулукту дамчыштыр электро дзмчыдылгазының шугумун шөйүп турунда, гидромеханизаторлар ажылды эгелеп кириптеринге белеткенип турарлар. Сталинградтың бүдүрүлгезинге белеткээн баштайгы чер кастырар снзряд Крит ортулукта чоокта чаа чедип келген. Бо чылын он ажыг чер кастырар снарядтар Критче болгаш Песчаныйже этакалап кирер. Бир дугаар ээлчегде гидромеханизаторлар Волгадан Ахтубаже судноларны киирериниң Волга-Ахтубаның катыштырылга каналын чире казар.

В. ОШЕЙКО.

Юрист-демократтарның делегей ассоциациязының комиссиязының кежигүннериниң медеглели

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Пекинге сес чурттарның юристеринге алдар болдурган хүлээп алышкын болган. Ол юристер болза, юрист-демократтарның Делегей ассоциациязының чоокта чаа Кореяга америк интервентилерниң кем-буруулуг үүлгедиглерин истеп хынап көөр дээш барган комиссиязының кежигүннери болуп чорааннар.

Политиктиг эртемнерниң болгаш эргелерниң Бүгү-кыдат ниитилелиниң мурнундан юрист-демократтарның Делегей ассоциациязының даргазының оралакчызы Шэнь Цзюнь-жу комиссияның кежигүннеринге байыр чедирген. Бодунуң чугаазынга Шэнь Цзюнь-жу болза, америк империалистерниң араатанзыг чоруктары кижи төрелгетенге кыжанган чорук болур деп демдеглээн болгаш истеп хыналданың түннелдериниң дугайында юристерниң илеткели кем-буруулуг үүлгедиглерни соксадарынче улустарны көдүрүп үндүреринге дузалаар деп бүзүрелин илереткен.

Юрист-демократтарның Делегей ассоциациязының комиссиязының даргазы Брандвейнер мооң адаанда медеглелди кылган:

«Америк шериглериниң Кореяда бактериологтуг чепсекти ажыглап турарының дугайында дыннадыгларны бис тускай хынап турган бис. Амгы үеге чедир-ле Кореяга көстүп көрбээн хевирлерлиг сээктер болгаш өске-даа курттар сөөлгү неделяларның дургузында хөй-хөй районнарда бар болганын бадыткап турар барымдаалар бисте бар. Ол курттарны агаардан октаан деп чүвени айтып турар байдалдар база бар, чүл дээрге: температура, хөрвүн, бөлүк-бөлүк болуп турары болгаш оон-даа өске; база ол районнарның кырынга самолёттар дээскинип турган соонда курттарның тыптып турганы, иштинге курттар чораан харжактарның бузундулары. Бистиң тодараткан фактыларывыс бисти кайгаткан, база ол фактылар маргылдаажок деп бис санап турар бис.

Бо чорук ёзулуг-ла дайын талазыбиле кем-буруулуг чорук болур болгаш кижизиг чорукка удур кемниг үүлгедиг болур деп мен, делегей эргелериниң профессору болганымда, ынчаар медеглээр ужурлуг мен. Делегей эргезин ёзугаар бактериялыг дайынны шуут хоругдаан—Гаага дугуржулгазы хораннаар чепсек ажыглаарын хоругдап турар, 1925 чылда Женева протоколу бактериологтуг чепсекти ажыглаарын хоругдап турар болгай. Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүнү кижи болганымда мен болза, тайбыңга ынакшылдыг бүгү кижи төрелгетенниң ниити күзел-соруун илередип турар тайбың талалакчылары бактериологтуг чепсекти хоругдаары дээш демисежип турар деп медеглээр ужурлуг мен. Бактерилогтуг чепсекти ажыглаарын Нюрнбергтиң болгаш Ыракы Чөөн чүктүң делегей талазы-биле шериг трибуналдары кем-буруулуг херек болур деп доктааткан болгаш ону 1948 чылда чарган дугуржулга бадыткаан болгай. Бистиң өстеп хынаашкынывыс маадырлыг корей улустуң болгаш улуг кыдат улустуң тайбың, хосталга болгаш чөптүг чорук дээш демиселиниң хереенге салыышкын болур дээрзинге идегээр бис».

Итальян юрист Кавальери моон адаанда медеглелди кылган:

«Дайын операцияларын шуут чорутканы-биле харысалгалыг болуп турар шериг командылалының Кореяга үүлгеткен эң улуг кемниг херектериниң бирээзи болза, араатанзыг эжелекчилериниң Кореяда тыныш дуглаар болгаш хораннаар газтарны ажыглап турары болур, а ындыг чорукту мораль болгаш делегей эргези тускай хоругдаан турган. Чүгле корей эрге-чагыргаларның эвес, харын өске-даа хөй санныг херечилериниң тодараткан болгаш документижиткен фактылары болза, кижи күштериниң болгаш анаа чепсектиң дузазы-биле башкарлыр аргазы чок болган КНО-нуң шериглери шыңгыы хоругдаан чепсекти безеректелбейн-даа ажыглай берген деп чүвени көргүзүп турар».

Бразил юрист Де-Бриттонуң медеглээни болза:

«Кореяның улузунга удур империалистиг америк агрессия бүгү Азияга кыжаныр турар деп түннелди бистиң Кореяга чоруткан юридиктиг истеп хынаашкынывыстың кылганы эң чугула болган. Кореяның девискээринде олар бүгү-ниити дайын болур агрессияны үүлгедип, кижини хүндүлеп көөр дугуржулгаларны, делегей эргелерин үреп, эң-не араатанзыг, эң-не черлик болгаш кем-буруулуг бүгү методтарны ажыглап турарлар. Бо болза, араатанзыг дээрбеделдиң дайыны болур... Катышкан Нациялар Организациязының тугу-биле чажыртынып алган атомнуг дипломатияның методтары ындыг-дыр. Кижи төрелгетенниң амыдыралынга болгаш келир үезинге бо хире айыылдыг үеде бистер, юрист-демократтар болза, тайбыңны чедип алыр дээш демиселге бүгү делегейниң демократтыг күштери-биле катыжар ужурлуг бис».

Англи юрист Гастерниң медеглээни:

«Бодумнуң чуртталгам дургузунда көрүп көрбээним коргунчуг чоруктарны, араатанзыг болгаш черлик чоруктарны мен Кореяга көрдүм. Ынчалза-даа чүгле көөрү четче эвес. Чүге дээрге, делегейниң депшилгелиг улустары көдүрүлбес болгаш кем-буруулугларны соксатпас болза, коргунчуг болгаш черлик чоруктар өске чурттарже база нептерээр болгай. Кореяда дайын анаа-ла таварылга болуушкун эвес, ол болза, айыылдыг мелегейлериниң ажылдап кылганы делегей планының кезии болур».

Комиссияның кежигүнү, Францияның төлээлекчизи Жакьениң медеглээни:

«Эжеледдиң эге үезинден аткаарлаар үезинге чедир америк шериглериниң үүлгедип турган чоруктарының херечилери болуп турган хөй-хөй кижилер-биле чугаалашкан бис; ол херечилер хөй херээженнерни, ургуларны болгаш кырганнарны өлүрүп турганының коргунчуг барымдааларын биске чугаалааннар; ол херечилер эн-не калчаараан араатаннарның канчаар аажылап турганының дугайын биске чугаалааннар.

Америк армияның харыысалгалыг офицерлериниң дужаалын ёзугаар чоннуң кезиин хөй-хөй черлерге канчаар узуткап турганын билип алган бис.

Бо бүгү болза, депшилгелиг чурттарның үреп шыдавазы дайын хоойлуларын болгаш чурумун үрээни болуру чигзиниг чок. Бо кем-буруулуг үүлгедиглерни Нюрнберг трибуналының хоойлузунуң алдыгы үүлүн ёзугаар буруудадыр болгаш бүгү делегейниң ак сеткилдиг кижилериниң арын-нүүрү ол үүлгедиглерге удурланыр апаар. Бо фактылар Барын чүкке билдине бергенде киленнээшкинниг шуурган хайнып үнер».

Бельги юрист дээрги Моеренстиң медеглээни болза: «Юрист-демократтарның Делегей ассоциациязының комиссиязының өске кежигүннериби-биле бир дөмей, мен Кореяда үрелген болгаш узуткатынган хоорайларны, суурларны көрген мен. Школаларны, музейлерни, дуганнарны болгаш бурунгунуң тураскаалдарын үрегден турганының истерин көрген мен». Бодунуң ада-чуртун болгаш улустуң культурлуг хөгжүлдезин камгалаар талазы-биле корей улустуң маадырлыг күжениишкиннериниң дугайын чугаалавышаан, Моеренс болза, империалистиг шериглерге корей улус аштырыышкынны таварыштырар болгаш тайбың дээш демиселдиң тиилелгезин чедип алыр деп чүвеге долу бүзүрелин илереткен.

Польша юристериниң мурнундан чүве чугаалаан дээрги Васильковскаяның медеглээни болза: «Америк империалистериниң Кореяга үүлгедип турган кем-буруулуг херектериниң дугайын делегей шагда-ла билген. Ынчалза-даа сөөлгү неделяларның дургузунда оон-даа артык буужар-баък кемниг херектериниң дугайы дыннаган: америк империалистер Кореяда болгаш Кыдат Улус Республиканың девискээринде бактериологтуг чепсекти ажыглай берген. Бүгү чурттарның депшилгелиг эртемдээннери халдавырлыг аарыглардан кижи төрелгетенни камгалап алыр дээш ажылдап турар болгаш бо талазы-биле олар улуг чедиишкиннерни чедип алганнар. Мындыг турбуже америк «эртем» болза, халдавырлыг аарыгларның бактерияларын нептередип турган, кижи төрелгетенни ырактала аткаар октаптар сорулгалыг ажылдап турар. Америк империалистер болза, гитлержи араатаннарның үүлгедиглериниң безин артык кемниг херектерни үүлгедириниң чалданмааннар. Делегей эргелериниң бүгү принциптерин үреп турар шак ол коргунчуг үүлгедиишкинге удурланыышкынның үнүнге польша юристер боттарының үнүн катыштырып турар. Польша юристер ол чорукту кижи төрелгетенге удур кемниг херек кылдыр көрүп турарлар. Кореяга турган үевисте бис америк агрессорларның араатанзыг үүлгедиглериниң, эң ылангыя херээженнерни болгаш ургуларны массалыыбиле өлүрүп хыдып турганыдан кончуг киленнеп хорадаан бис. Мен элээн хөй херээженнер-биле чугаалашкан мен. Оларның ургуларын америк араатаннар олар көрүп турда-ла өлүрүп турганнар. Америк кем-буруулугларның уъжун бажы көгерип калган херээженнер-биле чугаалашкан мен. Ынчалза-даа, ол бүгү херээженнер биске чүгле боттарының түрегделдериниң дугайын эвес, харын маадырлыг демиселиниң дугайын чугаалап турганнар».

Түннелинде Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының дээди прокурорунуң оралакчызы чүве чугаалаан. Кореяны эжелеп алыр деп бодунуң сорулгазын үрегдээшкиннер болгаш өлүрүп хыдыышкын дузазы-биле чедип ап шыдавайн, америк империализм болза, делегей эргелерин үреп, хораннаг газтар болгаш бактериялар ажыглай берген деп ол чугаалаан. Ынчалза-даа америк агрессорлар корей улусту ындыг чоруктун дузазы-биле чагырып ап шыдавас. Генерал Ким Ир Сенни долгандыр сырый катышкан корей улус тиилелгени чедип алыр деп долу шиитпирлиг.

Кыдат улуска удур бактериологтуг чепсекти ажыглап тургаш, америк империалистериниң үүлгеткен кем-буруулуг чоруктарын истеп хынаары-биле үстүнде комиссия Сонгу-Чөөн Кыдатче чоруур.

(СЭТА).

Бактериологтуг чепсекти ажыглап турарынга удурланыышкыннар

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ПЕКИН. «Гунженьжибао» солуннуң медээлеп турары болза, Сонгу-Чөөн Кыдаттың болгаш Чжэцян провинцияның үлетпүр бүдүрүлгелериниң ажылчыннары, албан-хаакчыттары америк империалистериниң бактериологтуг дайынны чорудуп турарынга шиитпирлии-биле удурланып турар.

Чхецзян провинцияда Нинбо хоорайның ажылчыннарының хуралы болуп эрткен. Анаа чүве чугаалаанар Кореяда болгаш Сонгу-Чөөн Кыдатта кем-буруулуг үүлдү үүлгедип турар америк агрессорларны күштүү-биле буруу шаап, америк империалистер бактериологтуг чепсекти ажыглап турары-биле кыдат улусту коргудул шыдавас деп чугаалаанар.

Цзянс провинцияның 6 муң ажылчыннары америк араатаннарының кем-буруулуг үүлгедиишкиннеринге удурланып турарын илередип, парлалгага ниити удурланыышкынның чүүлүн парлаан. Провинцияның 29 медицина ажылдакчылары бактериологтуг чепсекти ажыглап турарының түннелинден үнер чүүлдерни болдурбазынга киржири-биле Кореяже эки-туразы-биле баар күзелдиин илереткен.

ГЕРМАНИЯНЫҢ ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫ

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң медээлеп турары болза, Германияның Демократтыг Республиказының кадык камгалалының ажылдакчыларының профэвилелиниң төп чөвүлели американнарның бактериологтуг чепсекти Кореяда ажыглап турарынга удурланып турар. Кадык камгалалының ажылдакчыларының профэвилелиниң төп чөвүлели бодунуң медеглелинде: «Кем-буруулугларны херектеннериниң сандайынга олуртур! Кореяның чурттакчыларынга удур ажыглап турар кем-буруулуг чорук, бүгү депшилгелиг кижи төрелгетенге айыылдыг болуп турар»—деп бижээн.

АВСТРИЯ

ВЕНА. Америк агрессорларның бактериологтуг чепсекти Кореяда ажыглап турар чоруу Австрияның херээженнериниң киленнээшкинин хайныктырып үндүрген. Бүгү чуртта херээжен ажылчыннарының, албан-хаакчыттарның, пенсионерлериниң, бажың ээлериниң хуралдары болуп эртип турар. Херээжен ажылчы чоннар боттарының чугааларында, резолюцияларында бактериологтуг чепсекти доп-дораан соксадырын негеп турар.

Винер-Нейштадтың херээженнериниң Австрияның америк дээди комиссарының адынга чоруткан чагаазында: «Кореяда дайынны доп-дораан соксадырын, беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбынның Пактызын чарарын негеп тур бис»— деп бижип турар.

Сант-Пельтенниң херээженнери АКШ-тың президентизи Трумэнче чагаа чоруткан, ында Кореяда дайынны болгаш херээженнерни, ургуларны, кырганнарны массалыы-биле өлүрерин соксадып, араатанзыг үүлгедиишкиниң талазы-биле буруулугларны шыңгыызы-биле хемчег алырын негеп турар.

ГОЛЛАНДИЯ

ГААГА. Американнарның бактериологтуг чепсекти ажыглап турарынга Голландияның ажылчы чоннары удурланып турар. Гаагага-бир каш чүс кижи киржикчилиг ажылчы чоннарның чыскаалы болган. Чыскаалганнар: «Бактериологтуг дайынны соксадыңар!», «Кореяга тайбың делгерезин!», «Дайынның кем-буруулугларын — американнарны хемчег алырын негеп тур бис!»— деп лозунгуларлыг транспорантыларны, плакаттарны тудуп алгаш чораан. Гааганың муң-муң чурттакчылары ол чыскаалга байыр чедирип турган.

Голландия чазактың болгаш Америктиң Катышкан Штаттарының Гаагада элчин чериниң адынга Кореяда болгаш Кыдатта бактериологтуг чепсекти ажыглап турар америк агрессорларга удурланыышкынның телеграммалары чурттуң янзы-бүрү булуннарының ажылчы чоннарындан кээп турар. Амстердамда «Факер» деп ужар-чүүл заводунуң ажылчы чоннары бодунуң чоруткан телеграммазында: «Американнарның болгаш оларның чалчаларының Кореяда үүлгедиишкини болза, араатанзыг чорук болур. Массалыы-биле өлүрериниң чепсээн ажыглап турар чорук болза, делегейге туруп көрбээн бужар-бак чүүл болур. Кижи төрелгетенни хыдыыр деп турар кижилерни хемчег алырын негеп тур бис» деп бижип турар.

ФИНЛЯНДИЯ

ХЕЛЬСИНКИ. Кореяның болгаш Кыдаттың тайбынга ынакшылдыг улустарынга удур бактериологтуг дайынны эгелээн америк империалистерни бужар-баъгы-биле көрүп, буруудадырынче Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң даргазы профессор Жолио-Кюриниң делегейниң улустарынче салган кыйгырыын холбаштыр тайбының финлянди эвилелиниң даргазы болгаш «Финляндияның тайбың талакчыларының» организациязының оралакчы даргазы профессор Феликс Иверсон Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң чиңгине секретарынга телеграмманы чоруткан деп демократтыг парлалга бижип турар. Иверсон бодунуң телеграммазынга Кореяда болгаш Кыдатта бактериологтуг чепсекти америк интервентилериниң ажыглаанынга удурланып турарын бодунуң баштап турар организацияларының мурнундан илереткен.

ХЕЛЬСИНКИ. Америк агрессорларның Кореяда болгаш Сонгу-Чөөн Кыдатта бактериялыг чепсекти ажыглап турарының дугайында Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының даштыкы херектер министри Пак Хен Енниң болгаш Кыдат Улус Республиканың даштыкы херектер министри Чжоу Энь-лайның медеглелдерин көргеш, Финляндияның демократтыг хөй-ниитизи америк агрессорларның ол чаа кем-буруулуг үүлгедиглеринге киленнээнин илередип турар.

Кижини үнелеп көөр чоруктун делегей эргелеринге болгаш кижи төрелгетенге удур америк империалистерниң кемниг херээн чок кылыр ужурлуг делегейниң бүгү улустарының шиитпирлиг хорадаан сеткилибиле Фин улустуң киленнээшкини катыжар апаар деп «Тюзкансан» солун айтып турар.

Америк империалистериниң араатанзыг чоруктарынга делегейниң хөй-ниитизиниң киленнээшкинин олар баштай шуут ыытавазын чөгенчии-биле оралдажып турганнар, а оон соонда ону буруу шаап турар апарганнар. Мурнунда болган болуушкуннарны ап көөрге, бактериялыг дайынны чорударынга америк империалистер шагда-ла белеткенип турганы тодаргай-дыр деп «Вапаа сана» солун демдеглеп турар.

Ам бүгү кижи төрелгетен, шынчы кижи бүрүзү болза, Кореяда бактериялыг чепсекти ажыглап турарынга удур көдүрлүп үнер ужурлуг деп «Вапаа сана» солун түннелинде бижип турар.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Англи-совет найыралдың ниитилелиниң национал чөвүлелиниң хуралынга моон адаанда резолюцияны хүлээп алган: «Англи-совет найыралдың ниитилелиниң национал чөвүлели, Кореяда бактериологтуг чепсекти ажыглап турарынга совет улустуң болгаш англи улустуң өзүп турар удурланыышкынының сөзүнүң чалгыынга бодувустуң үнүвүстү катыштырып тур бис. Кореяда истеп-хынаашкынны чоруткан дуржулгалыг юристериниң Бүгү-делегей комиссиязы медеглелди парлап үндүрген.

Национал чөвүлел моон адаанда барымдааларны сагындырып тур:

1. АКШ — Англияның болгаш ССРЭ-ниң күштүг болдуруп бадылааны, Японнидан аңгыда, бактериологтуг чепсекти хоругдаар дугайында 1925 чылдагы Женеваның протоколун күштүг болдуруп бадылаарындан ойталаан улуг күрүнеиниң бирээзи болур.

2. Трумэн болза, Женеваның протоколун өске-даа бадылатынмаан протоколдар-биле кады сенатадан сагыштыы-биле уштуп алган.

3. Бактериологтуг чепсекти белеткээнииниң болгаш ажыглаанының талазы-биле 1949 чылдың декабрьда Хабаровск чорудуушкунунга буруудатырган политиктиг болгаш шеригниң дээди ажылдакчыларын дайын кем-буруулуглар кылдыр бээринден АКШ ойталаан.

4. 1949 чылда парлатынган, профессор Теодор Розенбургтуң «Тайбың азы чума» деп ному америк эрге-чагырга 1941 — 1942 чылдардан бээр-ле бактериологтуг чепсекбиле дуржулганы чорудуп келгенин чугаалап турар.

5. Бактериологтуг дайынга АКШ-тың белеткелиниң дугайында идээргек медеглелдер 1945 чылдан бээр америк парлалгаларга хөй удаа үнүп келген.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыннадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Кол командылалының март 25-те медээлээни болза, Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый детким-чези-биле америк-англи интервентилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын үргүлчүлеп турар.

Хыннам районга Улустуң армиязының артиллериялары Сэходин суунче чедип келгеш, эрик кыдыының районнарын бомбалап турган дайзынның корабильдерин боолаан. Дайзынның бир эсминецин суг түбүнче түлүп киирген.

Бо хүн Улустуң шериниң зениттиг кезектери дайзынның үш самолеттарын аңдара аткан болгаш дөрт самолёттарны кемдеди аткан.

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының март 26-да медээлеп турары болза, бүгү фронтуларга онза өскерлиишкиннер болбаан.

Март 25-тиң дүнезинде дайзынның бомбалакчы ужар-чүүлдери Пхеньян районунче халдаашкынны кылган болгаш хоорайны араатанзыг бомбалаашкынга болгаш пулеметбиле боолаашкынга таварыштырган.

Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолеттарын адар аңчы-адыгжыларның отрядтары март 26-да чөөн талакы эриктиң районнарынче халдаашкынга киришкен самолеттардан дайзынның үш самолеттарын аңдара аткан.

(СЭТА).

Америк империалистер Кыдатка удур бактериологтуг чепсекти ажыглаарын үргүлчүлеп турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Мукденден медээлеп турары болза:

Америк агрессорлар Кыдатка удур бактериологтуг дайынны улам калбартып турар. Марттың 9-тан 12 хүннериниң аразында америк шериг самолёттар Сонгу-Чөөн Кыдаттың районнарының кырынче бактериялар-биле хораннап каан насекомнарны болгаш өске-даа янзыбүрү чүүлдерни чашканнаарын үргүлчүлеп турган.

Март 9-та 38 америк самолёттар сес бөлүк болуп алгаш Лантоу, Лунванмяо, Фынчэн, Чандяньхэкоу, Хуаньчжэн, Чанба болгаш Цзиан кырынга ужудуушкуннар кылып, ол черлериниң кырынче халдамыр тарадып, хораннап каан курттарны октаан. Ол-ла хүн Фынчэн, Хуанчжэн, Чанба болгаш Цзиани девискээрлеринге халдамырлыг аарыглар халдадып каан чалгынныг кымыскаяктар, сээктер, ээремчигейлер болгаш өске-даа чүүл курттар тывылган.

Март 10-да 42 америк самолёттар сес бөлүк болуп алгаш Аньдун, Аньпинхэ, Чандяньхэкоу болгаш Байчуцзы кырынче ужудуушкуннар кылгаш ол черлериниң кырынче халдамыр халдадып каан курттар октаан. Ол-ла хүн Аньдун чосгунда турар Улумбэс деп черден бактерия халдадып каан хөй бүрүлер тывылган, а Линьцзян болгаш өске-даа черлерден бактерия халдадып каан хөй сээктер, кымыскаяктар, кара-быттар, шартылаалар, ээремчигейлер болгаш чалгынныг кымыскаяктар тывылган.

Март 11-де 27 америк самолёттар дөрт бөлүк болуп алгаш Аньдун, Лантоу, Цзюляьнчэн, Аньпинхэ, Чандяньхэкоу болгаш Тумынцзы кырынче ужудуушкуннар кылган. Ол-ла хүн Аньдуннуң барыын талазында турар Лунванмяо девискээринден америк самолёттарның чажыпкаш барганы бактериялар халдадып каан хөй дагаа, өдүрек болгаш кас үүглери тывылган, а Лантоу девискээринден иштинде хораннаг ак болгаш сарыг өңнүг бурулааш хоюг чүвелер уруп каан үш шоодайлар тывылган.

Март 12-де 62 америк самолёттар оң бир бөлүк болуп алгаш Аньдун, Аньпинхэ, Юндяньхэкоу, Дадунгоу, Фынчэн, Сюянь болгаш Цзиань кырынче ужудуушкуннар кылган. Оларның бирээзи Цзиань уездиниң чурттакчылыг черлери болур Саньдаокоу болгаш Хуанбайтяньцзыны бомбалап, пулемёт-биле боолап турган болгаш Хуанбайтяньцзы болгаш Янфын демир орук станцияларының аразында демир орук участогунче хораннап каан чышпынчак чүвелер октаан.

(СЭТА).

Тегеранга болган массалыг митинг

ТЕГЕРАН. Март 20-де нефть үлетпүрүн национализастаар дугайында хоойлуну үндүргениниң бээр бир чыл болганы-биле холбаштыр империализмге удур демиселдиң иран информастыг ниитилели Фавзие шөлүнге массалыг митинг организастаан, аңаа Тегеранның 15 муң ажыг ажылчы чоннары киришкен. Митингиниң киржикчилери болза, нефть үлетпүрүн национализастаар дээш демиселди үргүлчүлээринче, англи болгаш америк империализмниң Иранга саълдарын туюлунга чедир чок кылырынче, беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбының Пактызын чарарынче болгаш Египеттиң, Тунистиң, Вьетнамның, Индонезияның болгаш өске-даа колония база чаргык колония чурттарның улус массаларының хосталга, хамаарышпас чорук дээш демиселин деткииринче кыйгырып турар лозунгуларны тудуп чораннар.

Митингиден резолюция үндүрген. Эрткен чылын нефть үлетпүрүн национализастаар дугайында хоойлуну үндүреринче парламенти-биле сенатты албадааш, Иранның улус массалары болза, чурттуң национал хамаарышпас чоруун чаалап алыр болгаш хандырарынче үүгле баштайгы базымны кылган. Реакциялыг күштер иран улустуң чаалап алыышкыннарын чок кылырынче чүткүп турар деп үстүнде резолюцияда чугаалап турар.

Резолюцияда оон ынай чугаалап турары: империалистер-биле сүлчээлежир политикадан ойталаарын, демократтыг хосталгаларны, политиктиг партияларның болгаш профэвилелдериниң хосталгазын хандырарын, дайын байдалдарын киирериби-биле холбашкан хоойлуларны чок кылырын, политиктиг хоругдалда турарларны хостаарын митингиниң киржикчилери чазактан негеп турар. Оон ынай резолюцияда киирип турар негелделер болза: Иранче экономнуг базыышкын кылып турар англи-америк политикага удурланыр, империалистериниң эрге-ажыктарын хандырар чорукту болдурбас, чурттуң даштыкы садыын чөптүг болгаш кайы-кайызынга ажыктыг садыг дургуржулгаларының үндезини-биле хөгжүдер, АКШ-тан база Англиядан бараан сөөртүлгезин иран барааннарны ол чурттарже киирип турарының хемчээлинге деңней кызырар, каастанылга үүлдери болгаш ажык чок барааннарны чуртче киирер чорукту соксадыр нефть үлетпүрүнүң бүдүрүлгелерин Иранның бодунуң күжү-биле ажылдадып киирер болгаш нефтьни чүгле Иранның хамаарышпас чоруун хүндүлеп көөр күрүнелерге садар.

Америк шериг болгаш хамааты чөвүлекчилерни иран армиядан болгаш жандармериядан, база күрүне албан черлериниң чайладырын, «Трумэнниң прогарммазының дөрткү пунктузун боттандырар талазы-биле администрация» дээр администрацияның салбырларын дүжүрерин улустуң эрге-ажыктарын ёзугаар, тайбың болгаш айыыл чок чоруктуң политиказын чорударын, улуска хосталганы, демократияны хандырарын митингиниң киржикчилери негеп турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 8—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-чүүл киллистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының, — 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң—3— 68; иштики информация, бухгалтериянның —8—65.

Б00937. Облкүүскомнуң типографиязы